Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 28 ИЮЛЬ, 1979 ШУ. • № 90 (6665). • Мах 2 кепиг.

ШерагIа йоаржае В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетаяь социалистически яхь!

Гуракъа дIадийна ка бола ялаташ чуийца дельнад вла йиш я. Хаоттама хьалаш хала этта дале а, цхьадолча боахамаша дика хьувкъадиъ, доаццача хана чуийца даьхар уж. ХIаьта а дукхагIча районашка а бIарчча хьайцача республико а кхоачашъльлц гуракъа дIадийна ка бола ялаташ пачхьалкхенга дохкара илли а тIайица социалистически дехкараш а. Цу хьаланика Iалаьмите бокка лоархIам болаш да вай республике ялата баланса юкъе йоаккха мот-тиг дIалоаца хьажкIаш дика хьувкъаяр уж да йойташ, лертIа чуэдар а.

Назрановски, Сунженски, Шалински, Ачхой-Мартановски, кхыча хьажкIаш лелеча районашка механизатораша дика дегIайоалалый хьажкIаш. Къаьстта дика я уж комплекски механизированни звеноска. ХIанзале а даьча тохкамаш хьахьокх укх шера 100 эзар тонн хьажкIаш яха вай торо йолга. Ужжал хьажкIаш цIаккха а гульлац Нохч-ГIалгIайчене. Долча, хьажкIаш чуэдеча техникаша а дика а доккха дукъ тIадуж.

ХЬАЖКIИЙ КХАЙ— КЪАЬСТТА ЙОАКХО

Дика хоза де, гуракъа хаоттам тайхача хана хьажкIаш чуэда мел хала хул. ХIанзар а кийчье эза техника. ХIаьта а цхьайолча районашка сихдаьлац хьажкIаш чуэдача комбайнашта ремонт яра балхаш, кхы а ха ма йий яхаш бегIа хургба уж. Урус-Мартановски районагара дIахьхачо, республика районашка но дел хьажкIаш чуэда техника кийчъьалга. Республика юрта боахама производственно-технически Iалашо е еача пачхьалкхен комитете, районашкарча дук объединенаш кхы тIехьа ца доахйи де мел даьар де деза хьажкIаш чуэда техника сихха кийчъьяра, ремонт еш дола боахамаш хилаеза яргIоацача оотхалаица Iалашъяра.

Балхаш дIахьхача шерашка хинарал дукхагIа хургдолга дага а кховбиш, баккъахьа хургда ка бола ялаташ чуэдаш йола комбайнаш хьажкIаш чуэдаргйолаш тоайича. ХIаьта хьажкIаш ца йойтар дукъа вIашIтIехьдаккха деза шоллагIа йийна хьожкIаш кхача а кхачийта ялатийна лаьрхIа чуэдалга, фуалйоахвлга. Цхьа хьажкIа йиса йиш яц кхай тIа, цхьа фийг байта йиш яц!

ХIанз хьажкIаш кхачаш латт. Цхьаь цаI кха дита йиш яц тIахьожам боацаж, кулга цIена боацача нахах ца лорадеш. Укхаза оарцагIбоала беза берригаш а: боахамий кулгалхой, халкъа тIахьожамхой, комсомольски прожектор, административни органаш. ХьажкIаш хоравлга вIашIтIехьа мишта дьахкад хьожаш хила еза партийни организацеш.

ХьажкIаш чуэдара кийчлуча къаьстта бехктокхам тIабуж Назрановски, Сунженски районашкарча боахамий кулгалхошта, специалисташта. Хоаш ма хиллара, дIадахача шера Назрановски районе хьажкIаш тIехьа кхачар бахьан долаш хьувгьам лоха а хилар, уж дукха я а йира. Из тайпа хьал ца хилийтара хаддаза тIахьожам лоаттабе беза тьамIеж дегIа мишта йоагIа, кхаш малагIча хьал тIа да хьожаш. ХIанзе а оттае еза хьажкIаш сихах ца йойташ чуэдара де дезарий илли. Боахамашка хоаш хила деза малагIча кхай тIа малагIа комбайнаш хургьа, цар тIа болх бергбараш малаш ба, хьажкIаш кхашкара малагIча маршрутагIа мичахьа дIаккухьаргья, цига тIахьожам лоаттабергбараш, цу гIулакха бехктокхаме бараш малаш ба. Укхаза дерригаш а лертIа вIашIтIехьдалар, хIам болаш дац балхаш лерттIа вIашIтIехьдалар, нах мел эшачунца Iалашбар, царна ханнахье бIайха а чам бола а кхача хилийтар, сакъердаме а сапаргIата а сахаIара йоакхо сага. Ер доккха хIама дац, дош доацар да аьнна дита йиш йолаш хIама дац, а хила йиш а яц шоллагIа кIа-маре чаккхбоаккхача.

ХIара районе болаш ба хьажкIаш хьалкхеара а чуэдара а йоккха опыт йола механизатораш. Геттара баккъахьа хургда цар говзал кхычарга шерра дIаIомайийтача.

Укх шера хьалкхаяь хьажкIаш шоай ханнахьа чу а йийца ца йойташ пачхьалкхен амбарашка дIаккхачийта еза. Кхай тIара бар а боацаш амбарашкара бар мара хьувкъам бац. ХIаьта ца йойташ хьажкIаш чуэдар а витилетка дьалагIча шера тIайица доккхий социалистически дехкараш сийлеица кхоачашдар а дукъа аьттув бола хьалаш кхолла деза укх деношка юртарча кхьгча къахьегамхоица цхьана парте XXV съезда решенеш вахаре чаккхьяха гIерташ тIатеIIа къахьегаш боахкача механизатораша бериате болх бергболаш.

Укх шера 100 эзар тонн хьажкIаш яха аьнна оттаяь Iалаьмате доккха дехкар толлие кхоачашдулургдац, нагахьа санна производстве дерригача довкъоша вIашш дика буззам а болаш, хIара болхло, юрта къахьега хIара саг шийна тIалатта дехкар кхоачашдеш, хIара коллективе дика вIашIтIехьъальккха социалистически яхь ца хуле. Алхха цу лостамагIа беш хила беза берриrа идеологически, политико-кхетама болх, хуппа тIадерзадаь хила деза ялат чуэдарна гIулакх доагIаш мел барий кхоллам.

ХьажкIаш чуэдара кийчо еча а хьувкъам чуберзабеча а хоашкара хьокхам телаш, боахамий кхьбола къахьегамхой шоашта тIехьабоахам хила беза юртара коммунистash. Партийни организацеш декхаргийла я укх шерара хьажкIаш дика хьалкхеара а чуэдара а Iалаьмате бокхка лоархIам бола а, бехктокхаме а гIулакх хиларах берриrа нах дIакхетабе а из кампани чаккхьякхе ма боагIара чаккхьяккхара уж оарцагIбаха а.

Цхьакха а шеко яц холамаш за, шоашта тIадахка молла гIулакхаш сийлахьа чаккхдахьа Iекха болча республикехь хьажкIаш леларехь укх шера 100 эзар тонн хьажкIаш а хьа Даьхнени баккха-декха совгIат дергхиларх.

ИттлагIча пятилетка дьалагIча шера дика къахьегама толамаш доахаш ба «Ставрогрознефть» НГДУ ремонтно-гIишлон цеха болхлой. ГIишлонхоша доахача толамашта юкъе доккха дакъа доал маркхала-бетонни улла Иванов Василий Александровыч керте латтача бригада. ХIара бетта ялаьи тIайица социалистически дехкараш тIехьхоачашду цо. Белгалбаьнна дика къахьегаш бе укхаза гIишлонхой Манкиева Зина, Пахомова Надежда, Ткаченко Любовь, Новикова Анна, Уварова Мария, Калуниновa Лидия, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) З. Манкиевана, Н. Пахомована, Л. Ткаченкона, А. Новиковaна, М. Уваровaна, Н. Калуниковaна «Ставрогрознефть» НГДУ механически цех хьалъеча хьалхашка латта дехкараш дIадоаьйташ ва бригадир В. Иванов.

С. ХАКИЕВА сурт.

ОПЫТАХ ПАЙДА А ЭЦАШ

Пятилетка ер дьалагIа шу тха боахама къахьегамхошта къаьстта лоархIам болаш да. ХIана аьлча, ер шу чаккхдаккхарех тийша хургда пачхьалкхенга юрта боахама продукци йохкара пхе шера план кхоачашъяр. Цудухьа шоай ерриrа торонаш оарцагIъяьха, шерра кьовсам боаржабеь къахьегаш ба тха боахама кхаш леладераш совхоaс дIайийнача ерригача юртбоахама культурай ма хулла динагIа хьувкъам кхебе гIерташ.

Тха боахаме кхеча керттерча культурех цаI — шекара свеклаш. Уж оаха 535 гектара тIа дIайийнaй. ХIаьта планагIа укх шера 11 эзар тонн йохка езаш я пачхьалкхенга. Цунца цхьана белгалдаккха доагIа, кхаь шера планагIа пачхьалкхенга йохка езаш хиннача соахка из культура 2817 тонн кIеаш а культура 2817 тонн кIеаш йохка езаш хинначул соахка из культура 2817 тонн кIеанагIа ехкалга. Цудухьа оаха кьовсам лоаттабергба укх шера план кхоачашъярал совгIа, тIадика денхар дIатаккхар а дукха. ХIаьта из атта гIулакх дац.

Кхы а цхьа кхоачамбоацар нийсдалийтар оаха соахка. ПланагIа дIадахийта дезаш хиннача 92 цента совгIа аьча дIадахийтар цхьа центнер шекара свеклаш кхеарга. Из дар доагIачул дукхагIа кулгкара балхаш даь хиларах. Цудухьа цхьа центнер мерра солаш кхедара планагIа 1,88 сага-сахьат дIадахийта дезаш хиннача 2,1 сага-сахьат дIадахийтар. Цу тайпара кхоачамбоацар цийслургдац укх шера. Из дIакхоачар даьд совхоза кулгалхоша а специалисташа а шекара свеклашта ду дукхагIа дола балхаш механизмашца чаккхдахара.

Шекара свеклаш геттара дика хьувкъ оашача боарамагIеи йоагI-йоагIача ханашкей царна минеральни удобренешца подкормка еш хилча. Цунна тешал ду Винницки областа Ямпольски районерча из культура лелаечар Iоаьльча опыто а. Цудухьа оаха а йоакхо ю шекара свеклашта минеральни удобренешца подкормка яра.

Шекара свеклаш дIаера хьакъоастадаь лоьтта 30 — 32 сантиметр кIоарга эба аьхар оаха, хIара гектара тIа 20 центнер кхоачийташ тайп-тайпара минеральни удобренеш а товсаш.

Тхоай боахаме кийчъяь «пудрет» яха удобрени а тохаш шиъ ханнахьа дIадийра фу. Кхо бIаь гектара тIа шекара свеклаш геттара нийсса фу дIадувча дискай ковкъоасталца дIайийра. ТIаьхьачул тIехьагIа хIаьэ шоаллагIа минеральни удобренешца подкормка еш я царна.

Из культура кхеш низкено я. Царех хIаранена керте латт йоккха балха опыт йола кхаш леладераш. масала, Н. Муцараев, М. Абакаев, З. Агамерзоев, В. Сатуев.

Боккха торкам тIайахийтаб совхоза партийни профсоюзни организацеша наьха балхашка моральни материальни бечам совбаккхара. Херсонски областа Калачиньски районе санна болхлоша социалистически яхь лелаю дукхагIеи кIеигагIеи опыт йола шиппа саг вIашагI а кхеташ. Яхь итогегIа хьалкхеташ. Яхь итогегIа хьалхара моттиг яьккха хIара шп саг ахчан премешца, карарачара телача цIеча вымпелашца белгалбоах. Цар сийна «Молнеш» арахец.

Оасарах цIеча йолаш, боарамагIа дегIайоагIа хIанз шекара свеклаш ерригача звеноошка. ХIаьта яхье котало яьккхар малагIа я ховргда хьувкъам чуийца баьккхачул тIехьагIа.

Шекара свеклаш хьалкхеяр санна геттара лоархIаме йола из кампани чаккхьяккхара хIанзе а кийчо еш ба совхоза къахьегамхой. Цига дакъа лоацаш хургйола дукхагIйола техника тахан а болх дIаболабе кийча я. Цул совгIа, хьувкъам чуберзабара хIанзе а план оттаеш я. Цунга хьежжа шекара свеклаш ипатовский методагIа комплекс вIашагIа а елла чуэдаргья. Уж балдаш мишта чаккхдоех хьожаш хIара звене совхоза кулгалхоех цаI хургва.

Лоацца аьлча, укх шера хьалхашка латта дехкараш бIубенна кхоачашде йиш хулийтаргйола хьалаш вIашIтIехьдахара ерриrа шоай уйла тIаяхийта къахьегаш ба укх денешка тха боахама шекара свеклаш леладераш.

В. ХАСАНОВ,
Урус-Мартановски районa «Гехинский» совхоза партийни организаце секретарь.

ТIЕХЬАВУСАШ ЦХЬАККХА А ВАЦ

Ньысарерча П. Аржиева цIерагIча «Электроинструмент» завода литейно-прессови цеха коллектива толамца кхоачашъяьй ах шера план. Товарни продукци арахецара план оаха кхоачашъяьй 105,3 процент. «Уллув цхьаккха тIехьавусар е воацаш» яха девиз вахаре юкъе а кхухьаш баьб оаха болх. Хьалхарча ах шера тха цеха шоай заданеш кхоачаш ца еш цхьаккха участок, цхьаккха бригада яцар.

ХIара бетта, кьира баче балза тIахьожам лоаттабеь а ца Iеш, хIара денна смени заданеш мишта кхоачашъю хьож цеха партийни организаци (секретарь ноа. М. Царoев) профсоюза цеховой комитет (председатель ноа. Н. Ужахов). Смени заданош кхочеш ца аьча участка е бригада коллектива юац общественни организацей заседанешка.

ХьалагIа балхаца тха хинна кхоачамбоацараш, дуьлийта гIалаташ хIанз хилийтац оаха. Тахан майрра ала йиш я заводера болх тха литейно-прессови цех баьлан долами тIехьарча хана лаьгIбенна моттиг хиннаяц аьнна.

Литейно-прессови цеха коллективо даьта толамаш дувцача хана къаьстта белгалбаккхаза бергбац литейни участка болх. Из участок завода эгара лоархIамегIа йолчарех а. Шоай гIулакх дика доаза мел керте латт цу участкана. Уж ба воккхагIа вола мастер Муталиев Ваха, бригадир Махлоев Мухарбик. М. Махлоев пхийтта шу хьалха литейщика ученик а волаш къахьега волавеннав цу участке. ХIанз цох бригадир а лакха говзал йола наладчик а хиннав. Хьинара цо баь боак белгал а бэаккхаш цунна дукххазза пачхьалкхен совгIаташ тiийнад, царна юкъе Къахьегама Цiеча Байракха орден а йолаш.

Лакха хьоккамаш доахаш цу участке къахьегаш ва литейщик Ужахов Мухьмад. Iийса а Шиъ смени заданеш 150—160 процент кхоачашъю цо. Iнйсийна а деннад пачхьалкхен совгIат — «За трудовое отличие» яха медаль.

Иштта дика болх беш ба литейщикаш Исаев Мухьмад, Куртоев Хаматхан, Машхоев Ахьмад, Борат лоападеш вола Иналмасов Ваха, кхыбараш.

Б. ТОЧИЕВ,
П. Аржиева цIерагIча «Электроинструмент» завода литейно-прессови цеха начальник.

СИХДАЬД КХАШКАРА БАЛХАШ

Ка бола ялаташ чуберзадаь баьлар укх денoшка Грозненски района «Молодьный № 1» ялачи совхоза механизатораш. ХIанз кхаш чах мукъадоахаш, уж оахаш, шоллагIа юв культураш дIаюаш ба уж.

Ка бола ялат тIахиннача 3300-нех 2900 гектар лаьтта чах мукъадаьккха баьннаб совхоза къахьегамхой. Из болх беш дика хьокхамаш гойт механизаторашка Карпов Николая, Романько Валентина, Богословский Петра, Иванов Анатоле. Балха норма 140—150 процент кхоачаш ма еш дии дIадахийтац царех хIаранe. ХIанзале 1800 тонн совгIа ча дIаоттадаьд цар аргIаш а даь. Из комиссе акташ а уттаеш хьайийцар мара дац. Шоай торoнашка а тьеска кхы а эзар тонн ча дIадала лерхI механизатораша вIашка а теха.

Лаьтта 2800 гектар аьха даьккхад. Цунах 1300 гектар гуракъа дунча ялата кийчдеш да, хIаьта 1430 гектара тIа силоса шоаллагIа юв хьажкIаш дIайийнай. Лаьтта оахача механизатoраштa юкъе лыржача аьха хьалха Никитин Павлаи Шаляпин Николайн ва, хIаьта хьажкIаш дIайорашта юкъе — Гавриленко Тасьянeа Хадизов Сайд-Ахьмади.

ХIанз дIаювчарел совгIа силоса бIаьста 1200 гектара тIа дIайийна хьажкIаш я боахаме. Царех 400 гектара тIара ярaш ялата чуэда лаьрхIад.

Силос 11 эзар тонн Iалашье езаш ба совхоза къахьегамхой планагIа. Из кийчъергья дукхагIча дакъе ка бола ялаташ чуийцачул тIехьагIа дIайийнача хьажкIех. Уж 1800 гектара тIа дIаюргья.

Силосал совгIа 1200 тонн йол кийчъе. 2800 тонн ча Iалашде лезаш ба цу боахама къахьегамхой. ХIанз 300 гектара тIа кхеаь судана хьекхаш, цунах йол кийчъеш ба механизатораш.

Судана кхаь косилкаша хьокх. Геттара дика бу из болх Э. Гуцаева. Иштта хьанаре къахьег касаргIа улла судана механически волхьигаца тульеш волча М. Заурбекова, аьла аргIаш деча Х. Таштамирова.

Суданах хIанзе а кийчъяь 190 тонн а йолаш 620 тонн йол Iалашъяь баьннаб совхоза къахьегамхой.

Х. МАГОМЕТОВ.

РСФСР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

25 июле хилар РСФСР Министрий Совета заседани. Цига йийцар РСФСР экономически социальни дегIайоалакра Пачхьалкхен плани РСФСР Пачхьалкхен бюджети 1979 шера хьалхарча ах шера кхоачашъяра итогаш.

КПСС XXV съездеи цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумийи решенеш вахаре чаккхьяхар, 1979 шера план кхоачаш а тIехкхоачаш а яра социалистически яхь лелаяр бахьан долаш республика экономика дIахо дегIайоалаьй, халкъа вахара хьал-торо айяьй. 1979 шера хьалхарча ах шера 1978 шера цу хаьана нийсдича РСФСР промышленни производство дукхагIа хиннай. Промышленни продукци маьхала ах шера план кхоачашъяьй.

РСФСР колхозашкеи совхозашкеи дукхагIа хиннад доккхий доахан, хьаккхарчаш, жалн гаьзарийн, кхы тIара балхазараш. Дика вIашIтIехьдаьккха дIадийра бIаьсти ялаташ, массанахьа деш да доакъар кийчдара балхаш, ялаташ чуэцалга дIадаржаш латт.

Толамо кхоачашъеш я халкъа вахара хьал-торо айяра программа. 1979 шера хьалхарча ах шера болхлойи гIуллакхерча даьхен бетта юкъера алапи 2,6 процент лаккхденнад, колхозхой къахьегамах лур — 5 процент, розничи товарооборот — 3,8 процент, бахача наха бытовой гIулакхаш дар — 7,2 процент, дIасакъаьнкай общественни потребление фондаш. Пачхьалкхен капитальни вложеней наха чубаха цIенош деча кооперацe средствайи чотах хьалдаьл 14,6 миллион квадратни метр йола цIенош, хьалъьяй керди юкъардешара школаш, школе даха ха йоацача берий учреждененш, поликлиникаш, профессионально-технически училищаш.

РСФСР Пачхьалкхен бюджет 1979 шера хьалхарча ах шера кхоачашъяьй доходашта 101,6 процент. Иштта кхоачашъяьй ерригача автономни республикай бюджетий, крайи областийи, Москвай Ленинградеи бюджетий доходашта йола план.

Цунца цхьана белгалдаьд, РСФСР цхьайолча министерстваши ведомстваши, автономни республикай Министрий Советаша, крайисполкомаши облисполкомаши продукцe лоархIамегIа доли цхьадoл тайпаш арахецара производствени низамаш болх бе йолалийтарех караерзаярех, къахьегама овсарле айяра, продукцеи дIадодар, гIишлой-монтажни балхий мах лохбара заданеш, хIаьта иштта пайда бара планаш кхоачашъелга Iалашдаь доацилга.

РСФСР Министрий Совето РСФСР министраш, ведомствай кулгалхой, автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаши облисполкомаши, Москвски Ленинградски горисполкомаш декхарийла яьй мохк экономически социальни дегIабоалабара хьакъехьарча дешвеж йолча КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) апрельски (1979 ш.) Пленумий решенешца, КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель воккъоста Л. И. Брежнева указанешца кулгал а дувцаш отраслей, шоай кара йолча объединеней, предприятей, стройкайи организацейи 1979 шера хьалхарча ах шера балха итогашка дика хьажа а хьежа. Балха тIа нийсдалийта кхоачамбоацараш сихагIа дIадахара, пачхьалкхен дисциплина чIоагIъяра, общественни производства эффективности балха дикали айяра де дезарий мероприятеш оттае а чаккхьяха а, 1979 шера плани тIайица социалистически декхараш кхоачашделга Iалашдергдолаш.

Автономни республикай Министрий Советашта, крайисполкомашта, облисполкомашта, РСФСР юрта боахама министерствана, РСФСР заготовкай министерствана РСФСР «Госкомсельхозтехникана», РСФСР кхачан промышленноста министерствана, РСФСР кхыча министерствашти ведомствашти тIадиллад ялаташ лоаццача заман ца дойташ чуэдара, юртбоахама продукташ, баьа кхоачам хилар дика долчъ кьараш кийчдара, 1980 шера хьувкъама дIадо мел эша юртбоахама культурай тица хIара колхози совхози Iалашъяра низаши материальни средстваши тIаерзае.

Заседание уйла тIаяхийтар промышленни, транспортни, гIишлошъю, юртбоахама предприятеши организацеши, хIаьта иштта наха чубаха цIенош, коммунальни, социально-культурни, кхыйола объекташ 1979/80 шера Iаи заманахьа болх бара, иттара хьалхарча аргIанца доагор Iоадара оттаь заданеш кхоачашъяра ший ханнахьа кийчъе соаш хилара.

(ТАСС).

ВЕЖАРАШХА ЙОЛЧА КУБА ЦIЕЙ

Советски наха шерра белгалдаьккхар Куба революцион цIей—къаман восстани хиннача Ден 26 шу дизар. Цунна хетаяь яр 25 июле Москве хинна столица общественноста вмкалий торжественни собрани.

Президиуме — КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь А. П. Кириленко, КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов, кхыбола официальни нах.

Доклад йир советско-кубински доттагIала Общества вице-президента, СССР министра заместителa А. П. Шапошниковас.

Собрание къамаьл даьча СССР-ерча Куба Республика гIулакхий хьана поверении волча Х. Пуэрта Кирога белгалдир, Монкадана штурм яро хьайийлар кубински революционераша, Фидель Кастрос кулгал а деш, шоай мехка паргIатони ший лоIамагIа хилари бахьан лелабеьча турпалча къовсама керда хан-юкъ. Кубана цIаккха а дицлургдац Советски Союзо ше чIоагIа хьалхацар. Шиъ мехка къахьегамхой цIерагIа оратора советски халкъа дег тIара баркал аьлар интернациональни гIо дарахи солидарность лелаярахи.

(ТАСС).

Парте МагIалбика горкома пленум

Самарийнахьа КПСС МагIалбика горкома пленум хиннай. Укхаза дийцар организационни дош. Кхычахьа балха вахийтарна дувзаденна парте горкома хьалхарча секретара декхарех мукъавалийтар П. Г. Кашеев, парте горкома хьалхарча секретарална тIоагIвир хьалха «Кавказ» совхоза директор хинна И. А. Бусев.

Цул тIехьагIа «1979 шера планаши декхараши кхоачашдара городской партийни организацена хьалхашка латтача декхарех» дийцар парте Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова.

Преныешка къамаьлаш дир: Н. М. Моревас—«Малгобекнефть» НГДУ парткома секретара, М. П. Сенченкое — «Кавказ» совхоза мехотряда начальника, С. М. Цечоева — «Советский» совхоза директора. Керда хержача парте горкома хьалхарча секретара П. А. Бусева.

Карарча шера а ерригача пятилетка а планаши декхараши кхоачаш а тIехкхоачаш а делга Iалашдергхиларах тешам белаг пленума доакъошхоша.

А. ХАРСИЕВ.

ШЕРЛУ ХЬЕХАМЧИЙ МУГIАРАШ

ХIара шера дукхагIа терко е баьннаб Нохч-ГIалгIай производственни мебельно - дахчах хIамаш еча объединенe хьехамчий болам шерагIа боаржабара.

Ерригача предприяте а йовзаш я отделочницай А. Вацуевай, К. И. Соловьевай, шлифовщица Л. А. Лушниковай, слесара Л. Л. Мазанова, оператора А. Ажиева, дукхача кхычар цIераш.

Цар а, иштта кхыча а хьехамчий новкъосталца шоай балха моттигашка дIачIоагI а бенна аьттоаца къахьегаш хьабоагIа итташ, бIаьшдбола кагирхой. Цудухьа цар дег тIара баркал а йоах царна.

ХIанз объединене ерригa а бIаь совгIа хьехамча ва. Цар балха дикагIа лостам телар дукъа ши совет вIашагIъеллай: керттерча предприятеи Ермоловски филиалеи.

С. ШАБИЕВ.

НАХА КХЕТАМ БАЛАРА БОЛХ ТОАБЕШ

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БАЛХА ЭФФЕКТИВНОСТИ ДИКАЛИ ЛАКХЪЕ

МАССЕ а этапе вай парте, В. И. Ленина чIоаггIа уйла тIаахийтай пропагандистски агитационни балха, хьалхашка оттадаь деккараш идеологически IалащдарА. Парти вIашегIйоалале хьалхагIа ардувла доладеннад Ленина хьаьдаь «Искра» яха газет. Парте шоллагIа съезд нийтъеча цо лаьца дакъа мел баь варгвоадаш доккха да. Владимир Ильич Ленина пе лоархIамегIара гIулакх лаьрхIад хадданза халкъаца вувзаьенна хулга, парте политика дIайовзийтилга, марксизма идейи пропагандистекь кийчбелга.

1911 шера Парижа юххерча Лонжюмерча школе 29 лекци йийшай цо, 1917 шера октябре девз 1922 шера ноябре кхаччалца 330-за совгIа къамаьл даьд бахача наьха тайп-тайпарча группашта хьалхашка. Пропагандахи пропагандистехи Ленина дийца дукха кIамаш довзаш да. Ер да царех цаI: «МоллагIча пропагандиста а моллагIча агитатора а говзал хьалхашкарча аудиторена дикагIа тайпара эланни ярах, довзаш доле бакъдар тар ма лу дуккагIа из тешаргйолаш, тар ма лу аттагIа цо кхетаергйолаш, тар ма лу шаьргIоа чIоагIогIен цукна дагайоагIаргйолаш хилийтарах латт».

Ленински идейни тIехьаленах шерра пайда оц. дегIаххувл яз Коммунистически парте. Л. И. Брежнева «ЗIамига лаьтта», «Юхадийдалар», «Целина» яхача произведенешка къаьгга хьахьенхад, тайп-тайпарча хьалашка къахьегамхой сискетам лаьрхIараш ихоачашдара тIа мишта берзабеш хиннаб. Вай мехка чаккдаьнкхача моллагIча доккхача гIулакхах а ишта партийни пропагандистийи агитаторийи къахьегама дакъа доалл.

ДегIаенача социализма хьалашки шерра торонаш хьаеллалу коммунистически сакхетам дIахо хьахилийтара, керда тайпа саг хьалкхевара. КПСС XXV съездо белгалъяьй коммунизмага дахара стратегии тактикеи, хьахьекхад идеологически керттера лостамаш. Съезда решенеш яшха а йоалах, дегIа а йоалаю «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча КПСС ЦК сопамо, хьахьонх динала лакхагIча боарам тIа боакхаш идеологически болх айбара наькъаши средствании. Вай идеологически балхо доаха толамаш, вай гIулакхо лерхIа бакъахьара хIамаш цо хьахьокхаш хиларца, Iилмах кoг гIортолга ешн парте йоккхача опытах пайда эцаши хиларца дувзаденна гIулакхаш хьа а хьокхаш, XXV-ча съезда решенеша, соцамо хьайовзийт вай мела моттигаши кхоачамбоацараши. Вай гаьназ дIахьалхашкахьа дахид, цхьабакъда, цу гIулакха вай терхам молбалийтара бахьанаш дац.

ЛоархIамегIара деккар сенах латт аьлча, из латт, идеологически воздействие эффективность лакхъярах, пропагандаи агитаци дикал лакхъярах. Кхетам балара балха эффективность лаккъяра хиланза даргдоацa хьал да организационни, боахама, идеологически балха цхьоагIо хилар. КПСС ЦК соцам тIа аьннад: «Кхетам балара балха эффективность дика лохлу дешан гIулакхаи юкъе юкъ йоаллача, организационни, боахама, идеологически балха цхьоагIо вIаштIехьа цаьнихча моттигашка. Ерригa факторaш кхетамдикъаца тарьаро толам Iалашбу.

Из хьахьокхаш дола масал да вай республика Шелковской район. Укх шера хьувкъам чуэцача дакъа лоацаш вар 200 политинформатор, 216 агитатор. Цар хьахьекхад ялаташ чуэцилга мишта дел, дикагIа йолча опытах, ялаташ чуэцача хьалхалеттарех дийнад. КПСС арахьар...

Пропагандиста долча новкъостала

...чен чурчен политиках лаьца беседаш яьй, вай мехкара а доагол декъара а кердадараш довзийтад, механизаторий дуккхача хатараштa жопаш тийнад. ХIаьта агитатораша шоаш, коммунисташен комсомольцашен лакхача къахьегама овсарлех хьокхамеш гойтад. Ялаташ чуэцаче дакъа лоацаш мел барашта хьокхам тийнаб. Район республике эггара хьалха лоацача хана ялаташ чуийца ялар, шено йоацеш, идеологически болхлошта карагIдаьнна хIама да.

Уйла тIалхийта йоагIа, политинформаторашеи агитаторашеи ялатеш чуэцара лелламах лаьца даь ца Iеш, дукхагIа кьыча дешаех лаьца а къамаьлаш даь хиларо. Кхоачам болаш деш доаца гIулакх да юкъарчаи доацашi йолча, частни практически результатага кхача а гIерташ идеологически болх лелабар. Дукхаза а хьаувттаду хьадрача пропагандистски мероприятей юкъарчал доацаш йолча эффектах дола дош, уж чакхьлхаро идеологически балхо лерхIа керттера дар кхоачашдара — сага моральни дика гIулакхаши коммунистически мировоззрении, масса оагIорахьарен гармонически дегIаена сег хьахилийтара мел гарга вуг тергал а цо деш. Цу тайпара хулалургвац ширача замах юхедисача вола гIулакхаша, дийи харц уйлаша вIаштавихьа саг. Уж дIадахар, сага нравственни сибат дегIадоаладар, цун духовни уйлашка кхачар да чакхйовхача мероприятей эффективность хилар. Цу лостамгахьа чакхбоакхача идеологически балхо, бухсоцача хьаьчача, аьттув боакххаргба боахамеи кхычен гIулакхай.

ЦУ ТАЙПАРА хIамаш карагIдувлара дIахо лакхье еза, массала а лхар мо, советски наьха лакхбеннача образовательни культурни боарамгa а цар дIадехарашка а хьежжа хулаш боацача идейно-кхетама балха дикал.

ХIамай дикал а санна, идеологически балха дикал дукха оагIош йолаш я. Из дукихача хIамех тийша я: пропагандистах шиих, цунга ладувгIаш багIарех, материал дIайовзийтара кепах. КПСС ЦК соцамо хьахьекхал дикал лакхъяра наькъаш: пропаганда лакха Iилман боарам, корта болаши хьаддан из хилар, вахарцара цун бувзам, тIатаIаш хилара оамал.

Из болх цу тайпара лелабара пропагандиста шийна холуш хила деза профессиональнои нравственнои шемел чIоагIа ма. Цу гIулакха дика шай знаней боарам лакхбе, методика карлерабе, безам тIагIорбоаш, корта болаш, хьалхашкарча аудиторе кхетадергдолаш дуцаш ха деза.

ЛадувгIаргдараш мелагIа тайпа вах хургба пропагандиста хьалхагIа а хайча йиш хургьй деча къамаьла безам дукхагIа тIаоза, цу коллектива вахарца материал юкъа. Пропаганда пайдана хул, нагахьа санна вай социалистически вахарах коr гIортолга еш, халкъа карагIдувлача реальни хIамашнара хьайозгIаш, общество дегIаяра эмаш терхалдеш из яле.

КПСС ЦК соцамо уйла тIаерзаю пропаганда тIатаIаш, иза айбенна хиланза ярг ца халара. ТIатаIаш хилар да кердадар, хьалхалаттар хьаллапар, производстве хьалкалаттарий опыт дIайоаржавр, дIахьалхашкахьа ахара вайна новкъарле еш долча хIамашта, белгала аьлча, къахьегама дисциплина телханрца къовсам лоаттабар. Вай республика промышленносте шера виъ эзар совгIа саго прогулаш ю. Из бахьан долаз ши миллион гаргга сома мехьа продукци ванчахьалхенга дIа ца а кхоачийташ. ХIара сагаца принципиальни, доагIар новкъосташха дьалехаш, терхо еш дола хьал оттадалза даргдац.

Пропаганда тIатаIаш бола ниэ хобила беза буржуазни пропаганда меттакIалеш хьегучадахарца, капитализм исторически еина дIаяла ериш хилар хьахьокхарца.

Наха дагадоаллаш дола цхьаьккха дош юол ца луш ца дисийтра тIаерзаьча тематика шоралах, керда формаши методаши хьа а лохаш ккъекхахьарах, тIаийю решенеш миштa кхоачашъю хьежарах тийша я идеологически балха эффективности дикали.

Знанеш дIаялар хиина Iаш пропагандистски балха лоархIаме оагIув, уж шоашки IалашъяйтА, эргайоахаш тоне кхы тIа а кердеш пайданех дараш тIаэва Iомабе беза нах. Адамий исторе чухь эггара хьалха вай мехка еннай шера беча балха хана нийсса йола балхах мукъа вола ха. Профсоюзий XV съезде Л. И. Брежнева аьннад, мукъа йоаккхаш йола ха — из общественна хьалхашкарча бехктоккхамах мукъа яьниа ха яц. Цу хана цхьан даьккъах пайда эца безаш эцаза баргбоацаши ба юкъара образовани лакхъяра, алсамъяьйлаш йола Iилма - политически, культурни информаци Iомнара, сага творчески потенциал хадданза дегIаекхувлара.

Цудухьа да доллача тIамана тIехь коталонаш йоаха марксизма-ленинизма идеиш ше Iомэс сагага йиш хулийтаргйолча хьастий рекомендацеш пропагандиста къамаьлашта юкъелхьа еяш хилар а, хIаьта по шийгара дIагойта деза пятилетка заданеш кхоачаш-яр духьа. КПСС XXV съезда исторически решенеш чакхъяхар духьа лоаттабеIа къовсама масал.

В. КОПТЕВ,
Грозненски мехкдаьтта институтa доцент, исторически Iилмай кандидат.

КРАСНОЯРСКИ КРАЙ. Темпаш айеш я КПСС XXV съездо дегIайоалае а оттаь, хьалъеш латта Канско-Ачински доагора - энергетически комплекс (КАТЭК).

Комплекса геологически запасаш кIора миллиардаш тоннаш я. Царех доагора лаьрхIа пайда эцаргба укхаза хьалъеш латтача йоккхала электростанцешка. Царех цаI хургья Березовски ГРЭС-1. • Из хьалъергйола моттиг хержай Шарыпово яхача поселкера. хьалъеш латтача йоккхача «Березовский-1» яхача кIора разрез юххера. Низага доладеча Саяно - Шушенски ГЭС норг хургья ГРЭС - аьх миллион йиъ бIаь эзари киловатт. Разрезо шера хургба 55 миллион тоии кIор. Тахан КАТЭКе болх беш я шера 18 миллион тонн доагор телаш йола Ирша-Бородински 13 миллион тонн телаш йола Назаровски кIора разрезаш, болх беш я Назаровски ГРЭС.

ТIехьа - тIайоагIача хана мехка европейски дакъа тIа гIоргья КАТЭКа энерги.

СУРТА ТIА: хьа миллион йиъ бIаь эзари киловатт ниэ бола Назаровски ГРЭС.

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

●

ХIанз вайна гучча тайпара я тахан «Березовский» яха опытно - промышленни кIора разрез — № 1 йолча Березовски ГРЭС-а хургйола доагора база. Цун хьалхара аргIа болх бе йолаллийта лаьрхIад 1984 шера.

СУРТА ТIА: разреза кIор боаккхача участке.

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДУ

Дика къахьегама тоамаш доахаш ба пятилетка диъалагIча шера объединении Грозненски ТЭЦ-е цхьоалагIчен шоллагIчен электростанцей энергетикаш. Ер шу доладелча дехз цар планал совгIа яьккхай цхьа миллион совгIа киловатт-сахьат электроэнергии 22 эзар гигакалорe йIоехали.

Социалистически вахье хьокхамаш телаш ба электрослесараш А. Асуханов, Л. Иванов, Д. Жуков, кхыбараш. Еха хиначе агрегатa еш йола ремонт хиааn хьалха цар инстелкизарез торо хилийтар энергетикашка дика толамаш даха. Агрегате цар еш йола ремонт лаьрхIа хиннача сихагIа чакхъьлар дийоккхий бахаш вIашагIйоккхара йола прогрессивни методаш производствана юкъехувлар, уж белхаш деча йоккха опыт йолаш бригада хилар. ХIанз шоллагIча электроблока текущи ремонт а кийчлуш я из.

* * *

1980 шера чотах къахьегаш я КъахьегамА ЦIена Байракха кавалер, хелкъа депутатий Грозненски городской Совета депутат Кадимагомоов Дини керте латта эмпаж. Цига белгалбаьнна дика къахьегаш ба шофераш коммунист Курбанов Тоэсолта, Богатырев Салман. Автоколонна-1572 цхьоалагIча автоотряде къахьегама ветеранаш лоархIаш ба уж. Ремонтиннаша айтта буэзем а лоаттабеш, шоай автобуса дика доал дерзе вIаштIехьдоал цар дика производственни хьокхамаш даха.

В. И. Ленин вэь 110 шу дузача денна сийлаца накъабезара къахьегама вахте эттача автоколонна-1572 водителаша толамца кхоачашъяьй деррига технико-экономически хьокхамий из шера план. Пассажираш дIаюха бигара вах бетта план 105 процент кхоачашъяьй цар. Уж толамаш доахача дизза дакъе лаьцад Къахьегамa сийлен кхоалагIча степене орден лепаача Дузаев Дарa керте латтача цхьоалагIча автоотряде водителаша, цу дакъе лакхе цIераш яьача шофераша а лоацаш. Цу автоотряде коллективага я предприяте чарера кара тепа ЦIе Байракх.

* * *

Укх шера план 25 декабре кхоачаш а еш, планал совгIа 37 миллион услови банка консерваш арахеца социалистически декхараш тIаийцадар Грозненски консервни завода болхлоша. Шоаш дошна дош диза чакхдоаккхаш ба уж. ХIанзалехьа цар планал совгIа ершийцай 24 миллион гаргга услови банка консерваш.

Производства эффективности поодукце дикали лакхъяра предприяте новатораша еннача предложенех нарсаши кабачкеши кийчъеча линегIа оттаьй уж йоагIача боарамогIа тедара йола керде машина. Из [illegible] Грозненски заводе керттерча механика А. А. Тасуханова, бригадира В. П. Недвецкая, Г. И. Галкина, слесара Д. Н. Курдина, кхыбар.

В. ЮСИФОВ.

Керда обрядаш — вахаре

ТРАДИЦЕШТА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИ ЯР ДУХЬА

Сийрдача бIаьстан цхьан дийнахьа Грозненa юкъерча улицагIа хьабоагIа замеш. Замешта хьалха йоагIача хоза егача машина (нускал тIадагIача) города юккъерча майдан тIа кхаьчача цхана цхьа хIама ехар. Замеш юха ца сацача баланзар. Шоай машинаш тIара Iоббьлар дукха бараш. Iодаьлар нускал а зIамига саг а. Цу хана массехк кIай кхокха гIеттa царна тIагIолла хьа а бена. Шорттига Iохайра В. И. Ленина йоккхача бронзови фигурана когашка. Кхоккхарчий Iулага хьежаш лаьттача нускала бIарг къулбехьен мальха зIанараша сийрдальникхача Ильича юхьа тIа сецар. хьамсарча города эггара дикагIа дола памятник шийна духхьашха бIаргагуш санна.

Иштта латташ цхьа-ши минут а яьиха, бIубенна тIаьхар из шиЙ машина, цу чура дийнача эпзай цIоэ хьвийцар. Цул тIехьагIа хьатIавенача шийн зIамигача сага тIаьнкIал ихьерс а белла памятникагахьа яхар из. Цуяна дIатIакхаьчача, постамента лагIаш тIа гIолла хьалтIа а даьнна. Ильича когашта юхе юха сецар уж шиъ. ХьалхагIа зIамигача саган цул тIехьагIа шиЙ эзаштен бIари а хьежа, нускало ахаш зIамигача сагага дIаделар, вож ахаш постамента тIа Iодехкар. Цо дехкача лизаш Iо а дехка нускало даьр дар зIамигача саго а. Цул тIехьагIа Iолохе даьлар уж шиъ, массехк гIа памятника юхера дIахо баьлар уж. тIаккха, доккъонца нийсбенна дIа а этта, Ильича юхьагихьа юхьмараш а йолаш латташ цхьа-ши минут лаьккхар..

Гуш дар, къона бараш памятника юхе дыш хари уйлено ца боалабаьлга. Цар шоай санхетамца, дуиен тIа хулаш долчи тайпара, бистар шоашта керда долча, цхьана дIахьоврдолча вахаре шоаш эггара хьалха боанкха гIа. Цу лоархIамеча гIанца дувзаденнача шоаш чIоагIа бехктоккаме гIулакх лоархIатен шоай гIадбахарна дагабовла лаьрхIар къоначар хIара советски сага веза волча. массала а вайна волча, дийнача В. И. Ленинца а. Керда вIашагIкхийттараша даьча цу хIаманцара керттердар, бакъдар аьлча, советски кагирхоша вахара масс а даьхье. вай быта дакъа а чулоацаш идейни сакхетам лакха хилар цо хьахьокхарах латт.

Из нраз дола обычай хьакипа дим сакьати цхьаннe я документ даь дIаяздаьлаш. ХIаьта иштта жара кхи цхьаннена а хан ца хозеи цIенеи дог дола, город Грозне меттел. еррига НохчГIалгIайчене а цу дикача традице юхьиг 20 шу хьалхагIа дIайолаяь нускал хиинар мала я. Цхьабакъда, цуэ юхьиг дIайолаяьр мала я хар-и хетаргахьа, керттердар дац. ЛоархIамегIа да, цо хьагойтар хIавзарча кагийча нахев мехкарашен термалдар а къовбалдар а.

Шу доладеначa юххье Iай школьни каникулаш йолаш сай сесагацеи берашеи схкъердаш лелар со цу хана къаьсгта хоза кийчъяь хиинача Ленина майдан тIа гIолла, хIана аьлча, майдана юкке ягIар республике эггара йоккхагIа йола Ёлка, деш тайп-тайпара ловзараш дар, лекхаш эшараш, доахаш иллеш дар.

Цу дийнахьа иштта нийсделар из: декъара а сехьара а цхьан хана майдан тIа даькхар кхоъаш замеш. Хоза егача кхаь машина тIара Iодаьлар кхо нускали кхо зIамигa саги. Шоайла юстара бувлаш а майдан тIа очередь оттае гIерташ а бацар уж. Кхоккхе а нускал, хьалхагIа дена шоаш бовзаш болаш санна, шоайла вIаши безаме бела а къежа, бочо мархIа кхийтар шоайла, цул тIехьагIа бе доахкаш эизаш а долаш памятникагахьа дахар.

Царна юххе дIатIа а ваха, дIахьежача тийшар со, уж кхоккхе а нускал бе-беча къамий викалаш хиларах: ерсе, гIалгIа, нохчо. Цо тешал дора, из обычай хьаницa а боккъонца юкъара советски интернациональни, обычай санна лелаеш а хилара. Грозненча Ленина майдан тIа чакхйоахача дуккхача мероприятешка дакъа мел лоацарех цига санъерда ухараша эггара дукхагIа теркал деш хиинараш Ленина памятника постамента тIа дIазаш дехкаш дола нускалиш дар. ХIаьта укхаза керттердар обычай керда хилар дац, из хоэси идейно-кхетама лоархIамеи хилар да.

Вай деношка Iалашмате сиха хувцалу дуне, кердадувл советски сага духовни сибат. Вайна бIаргагуш хьакул керда обычеши обрядаши. Къаьнара прогрессивни обычеши традицеши кердача чулоацамца йIаьхий кул сихха интернационализацегахьа лаег уж. деррига. чи советски халкъий дикагIа йолча традицей йIаьхийча дарда тIа дIахо дегIаух срига бIарчча советски социалистически культура. ХIанз а деррига сoветски халкъий дезала бытовой вахаре дIаиржанза йолча традиционни прогрессивни обычаштен обрядаштен дIахо интернационализаци яра процессана къаьстта уйла тIаухийта еза аьнна, хет сона. Сона къаьстта дагa йовхаш я «къоначa обычей керда вахар», «дезала быта интернационализаци яра даькъе обыче лоархIам» яха проблемаш.

Уж каникулаш йолча хана городской центарашта гаьнца ядача Нохч - ГIалгIай АССР массехк юрта хилар со. Со цецвоаккхаш цхьа дика хIама бIаргадайра сона: нохчийи гIалгIайи бехача хIара кварторе хIана латтац аьнна, латтар керда шу деддеш оттаяь вайцига, Нохч-ГIалгIайчене, «эрсий елка» оалаш яр. Юрташка бахача нохчашхен гIалгIашен болча наьха быте кхьиеттед 10 шу хьалхагIа а сел ярша яцар из хоза обычи. Цул совгIа, нохчийи гIалгIайи цIагIа чуена из керда событа дог тешадеш, эрсийи вай мехка кхыча вежарашха долча халкъийи йIаьхийча духовни культура масса тайпарча традицешцара моттигерча халкъа безам тIа-тIа совбувлаш хилар хьахьокхаш йолча белгалонех цаI хилар бIарга ца го йиш йолаш вацар со. Иштта городашка а юрташка а бахача нохчийи гIалгIайи дика кийчъяьча кIанзарча вартирашка латтача кердача шера хетаьяча башха-хозача елко хьахьокхар дерригача советски халкъа материальни духовни вахара боарам чIоагIа айбенна хилар. Из долла хIама дика ца хета йиш йолаш дац.

ХIаьта вIалла дукха ха а йоацаш дунен тIа эггара хьалха хила ниЙзар са цхьа дошо свадьба езъеча. Из ехьеш бар нохчо Мусаев Ахьмади цун сесаг Маликеи — иштта нохчо. КIеззига хьалха а йиккха белгалдоаккхаргда аз нохчийи гIалгIайи дезалашта юкъеена из башха дикеи хозеи обычи, иштта дукха ха йоацаш бе-беча къамех болча дезалашта юкъе шерра даьржа доттагIала гIулакхаш бахьан долаш дIаярна йолаенна хилар. Ахьмади Маликеи — МусаевгIар — гIишлонхой ба, бахаш а болх беш а Грозне ба. Цар дезала эрсий — Федорей Аннайи СоколовгIар дезалца доттагIал леладу дукха ха я. Цу шин дезала юкъерча гIулакхех эггара хозагIа лархIа доагIа. МусаевгIар валарера эггара лоархIамегIа йола а кхыча хIамашца белгалагIа йола а событеши даташи, керттерча даькъе. СоколовгIар дезала инициативагIа а цар дизза дакъа лоацаш а деэдеш хилар. Шоашкара доагIар иштта МусаевгIар дезала а ду.

ХIанз со цига нийсвенначa хана СоколовгIарна хьалхагIе а хайнадар шоай доттагIий, Ахьмаден Маликайн, чIоаггIа лоархIаме событи гаргакхоачаш латтилга, ма дарра аьлча, цар шоаш вIаштIехьъяьккхар из свадьба. Нохчий дезала быте довзаш долча нохчий къаман шоай тайпарча хьалашкара из обычи алхха эрсий вариатта еррига деталаши башхалонаши юкъеена и аьнна, хета мегаргдац. Дагие а мегаргдац. ХIаьта цу обычe, дукхача кхыча событей а санна, из шиЙ тайпара этинзаци нохч-гIалгIай дезала быта кердача атмосфера юкъеяро кIезига теркалдеш дац. Цу дикача обычецарча, из кхоачашъярца еча кийчонцарча, нохч - гIалгIай дезала быте из чакхйоаккхача хана леладеча нохчийи гIалгIайи гIулакхах а бIаргаго йиш я моттигерча къамий дукха шоай тайпера хIамаш. Цхьабакъда, цун керттера идея хувца ца луш юс.

Белгалдаккха деза, вежарашха долча советски халкъий прогрессивни обычеш хьалхарчул дукхагIа тIаэцара процесс алха цхьа оагIув йолаш хиина ца Iелга. Масала, республике бахача нахах 40 процент гаргга болча эрсашта моттигерча лоаман халкъий дезала быта дукха оагIош тIехь-тIехьа дукхагIа хьашт долаш хул: эггара хьалхарча аргIанна кагегIчен боккхагIчен дезалхошта юкъера юкъмоттиг, кхуэш боагIараша боккхагIа бараш, моллагIча къамах уж бале а, лархIари сий дари санна дола дезала-бытера дика гIулакхаш. Моттиге бахача эрсашха болча наха чIоагIа сий а ду, лархIа а лоархI хьаша везаш тIаэцаш дола лоамаи наьха гIулакхаш.

Советски Союза дерригача халкъий дикагIа йолча обычештеи традицештеи дIахо шерагIен кIоаргагIен интернационализаци яра процесс, из зелургйолаш а зенза яргйоацаш а, селлара сиха йода вай деношка. Зен белгалъеш еза из лацанза яргйоацача метте из процесс хьаллацари чIоагIъяри духьа цунна юкъе эффективно дакъа лацар гIоне. Дерригача советски халкъий прогрессивни традицештеи обычештеи шерра интернационализаци яр, узнациональни а йоацаш, керда бIарчча советски социалистически традицеши обрядаши хьахилар а санна, ма дарра аьлча, наьха керда социальни общиность — советски халкъ — дIаоттареи чIоагIъяларен дукхагIа юкъара йола процесс дIахо дегIоахар хьахьонхилга. Из процесс дукхагIа уйла тIайохийташи кIоаргагIен Iомализа яргьяц, цун белгалагIа йолча оагIоех шеррен кхетамцеи пайда эца беза (иштта дезала - бытовой сфере а) идейно-кхетама болх беча хана.

Вай де а доагIаш доккхал а ду, гIад а долх, советски халкъо, вай сийлахь-боккхача мехкa дерригача вежарашха долча халкъаша боахама, культурни, общественни вахара дерригача доакъошка даьха толамаш бIаргадайча. Советски нах — вай общественни хулача сийрдача хувцамий хьинаре доакъошхой. Уж ба таханеи кхоанеи кхолларош, хьинаре дакъа лоац цар вахаре, шоай кулгашца ду уж хувцамаш коммунизма дикагIа йолча идеалашка хьежжа. Цхьабакъда, йоккхайча коталонешен сийрдача кхоаненах болча тешамоц новкъарле яц вайна вай дIахьалхашкахьа ахара новкъарле еш дола хIамаш бIаргагора.

С. УМАРОВ,
Нохч-ГIалгIай исторе, социологе, филологе Iилматохкача институтa вокхагIвола Iилмий болхло.

КАДРАЙ ЙОАККХО ЕШ ХИЛЧА

Карабулакерча химически реагентий заводе идеологически а политико-кхетама а дешашта цIенхаштта теркам тIаухийт. Эггара хьалха укхаза лоархIам бу къахьегамхошта политически кхетам балара гIулакха. 1978 — 79 дешара шера заводе болх беш яр кулгалхоштех юкъерча звенох болча специалисташтех лаьрхIа «Экономика лардаши социалистически производствана доал дари» яха семинарски группа, технологически цеха болхлой шоай политически знанеш лакхъеш бар коммунистически къахьегама 4 школе, комсомольцашеи кагирхошеи Iомайора «ДегIаенача социализма Конституци».

Политдешара масса йолча форма чулаьцавар 210 саг. Кружокашеи семинарашеи беча балха эффективность лакхагIа хургйолаш хIара шера хьахерж дикагIа бола пропагандисташ. Масехк шу даьннад опыт йола пропагандисташ: В. И. Горбаконь — керттера механик, С. И. Абрамян — заводской лаборатора начальник. Шоай коллективе политзанятеш еш бола. Уж шоаш а хул шоай знанеш лакхъяр духьа парте райкомо, политпросвещене республикански Цепо чакхйоахача мероприятешка массаза а дакъа лоацаш. Иштта шийй знанеш лакхъеш а шийй декхар дика кхоачашдеш а пропагандист ва комсомолец К. А. Стычинский а.

Занятеш чакхъяха дика помещени еннай, заводерча библиотеке каст-каста эша политически литература доагIа. Болх лерттIа чакхбаккхара эшаш мел дола хьалаш вIаштIехьдаьхад укхаза.

Пропагандисташа пайда а эцаш лелаю тайп-тайпара формаши методаши. Дешара шера занятешка дуккхаза а документальни фильмаш хьекхад, цар новкъостал дир экономически знанеех ладувгIархой дикагIа кхетабе. Экономически дешаш кIоарга Iомадеш хилча шеко йоацаш пайда боал завода коллективна хьалхашка латта декхараш дикагIа кхоачашде, экономикана де дезача тайпара доал де Iомабу. Иштта, заводо ялх бетта план кхоачашъяьй, планал тIех арахийцай тайп-тайпара продукци.

Партийни организаце даим тIахьожам лоаттабу социалистически яхь дикагIа вIаштIехьъяккхара. Укхаза ардувлача венгазета тIа, молнеш тIа, заводской радио чу гIолла беррагIча болхлошта дIавовзийт яхь лелаеча котваьнар, цийшар малав, моральни а материальни а пошренеш ю.

Кадраш хьа а лержаш балха гIа вIанийсъярга хьежжа хургда предприяте доаха толамаш а. Из ха а хоаш партийни организаце дукха къахьег хIара саг шийй балхах лоархIаеш. ка йоалаш хилийтара. Къаьстта теркам тIалоаттабу инженерно-технически болхлой — производства командираш — хьахержара. Из кхетадеш а да, хIана аьлча, царна болх бе а наха кхетам бала а харга хьежжа аьттув баргба еррига завода коллектива.

Кадраш хьахержара а балха дIанийсъяра а дешаш каст-каста партийни собранешка дувц. Цига ладувгIа заводерча керттерча специалисташа-коммунисташа уставни а производственни а декхараш мишта кхоачашду.

Заводе боккха теркам тIаухийт болхлой квалификаци лакхъяра. Духхьал 1978 шера курсашка, хьалха латтача опыта школе шоай квалификаци лакхйир 100 совгIа саго. Кадрашца беча балхах хьахилнар гуш да. ХIанз заводе 150 совгIа болхло балха ши товзал йолаш ва, 30 саг — кхоъ йолаш. Массехк саг ва заводе кхаьннел совгIа а профессии йолаш.

Июль бетта партийни собрани хилар заводе политико-кхетама болх дIахо тоабара дешаш дувцаш. Собранe къамаьл даьча коммунисташа дийцар коллективана идейно-политически кхетам лучча дола кхоачамбоацараш, де дезараш.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакски химически реагентий завода парторганизаце секретара заместитель, производственно - технически отдела начальник.

МОСКВА. № 1 йолча цIенош деча комбината Краснопресненски аьшкабетони конструкцей заводе дукха ха йоацаш болх бе йолаенай керда производственни корпус. Из болх бе йолаяларца предприяте мощность дукха хIама ца эшшаш цхьан ахкаэи лакхъеннай. Изделеш цаI йолча каталогагIа арахецара лаьрхIа реконструкци а яь яьннай.

СУРТА ТIА: арахьарча нений панелаш еча кердача цехе.

В. КОШЕБОЯ сурт.
ТАСС фотохроника.

29 июль — СССР Тlема-Форда Флота Ди

ФОРДА ТlАРА ДОАЗОНАШ ЛОРАДЕШ

СССР Тlема-Форда Флото Денна дувзадеина АПН корреспондента дийхар ВМФ Керттерча штаба начальника заместителага адмиралага Петр Навойцевгара цо массеих хаттаражок далар.

— Фу хет Хьона хlанзарча хаварча советски Тlема-Форда Флотах, фуд цо де лерхlараш, сейна эшам да из?

— Советски Тlема-Форда Флот — из да океански флот, ракетно-ядерни флот. Цуц дегlаахар мохк а социалистически содружества кхьйола пачхьалкхенаш а лоралийа ярг ца хиларца дувзадешна да. Ший низага, структурага, организацега диллача из шийна тlадехкача декхарашка хьежжа да. Хlаьта уж декхараш, хоаш долча тайпара, мехка обороноспособность чlоагlъярца дувзадешна да.

— Фу дага долаш деш хlама да, Хьона хетачох, малхбузен пропагандо «советски Тlема-Форде кхерамах» йола миф даим хьалхьеш а кхайкаеш а хилар?

— Практико хьахьонх из миф хьайкоар дукха хlамаш дага долаш деш хилар.

Цхьа-дале, кхоьхам кlаьдбара дукхала бираши пайда а ц йунах тайп-тайпара общественни строй йолаш долча мехкашта юкъера гlулакхаш толхадара. Советски оагlонгахьарча тlема кхерамах долче харцдараша шоай мехкашкара баха нах уйлах бохабе, уж тlемах кхерарглолча баха гlерт.

Шоллагlа-дале, советски Тlема-Форде Флот мехкаш дlалувоца а фордашта доал де а гlерташ да лхаш дувца хабараш империализма агрессивни гlуллокхаш бехкаяш дика НАТО тlема кийчо олга сихдара хилавоа дагалоаца хlама хетийта гlерташ да, хlаьта иштта тlема-промышленни гlозараш а да шоай мехкий парламенташи правительствоши тlема гlулакхашка, къаьстта а керда кемаш шоай тlема флоташта дола горавши хьадарга дlадахийта дукха ахча хьахека рьза е гlерташ.

Хlаьта тlехьара а «советски тlема кхерамах» йола бlоби шоай герз а даь дlахийцай дукха ха йоацаш Вене кулгаш яддь стратегически герза доазув оттадарах йола соглашени — ОСВ-2 США конгрессага чlоагlда айта гlертараша а.

— Долчи бесса аьлча, «советски тlема кхерамах» йола миф аш оттара хьалха, оалаш долчи тайпара, ца лезачун корта лаз алара?

— Цlена бакъда. Советски тlема кемаш цlакиха а даьннадац форда тlа ара цхьанна мехка а халкъа а духьала агресси яра. Цул совгlа, Советски Союза, хоаш долча тайпара, тlема базаш яц наьха территорешта.

Хlаьта дукхьал нарта тlа дlатlехьежача кхоачам ба иа деррига а США, Англе, НАТО чудоагlача кхыча мехкий тlема базаш даьлга хилар кхетаде. Уш базаш кхаьта сеть хиина яда социалистически содружества мехкашта гонахьа. Хlаьта шоай ерригача потенциала цар тlаерзаь а я.

Тlехьарча событеша а гучадоаких латташ дола гlулахк. Дукха ха йоацаш Пентагоно кхайкадаьдар Индийски океана тlара бlу совбоах шоаш аьнна. США хьаю Персидски залива районе а планета кхыча гlулакхаш яра латтача моттигашка а кризисни ситуаци нийсъелча «сихха реагироваш яра корпус» оалаш яр. Цул керттера декхар — хlаьта из США оборона министерства лочкъадаь а дац — сенах латт аьлча, из латт мичча тайпара а, кхыметтел герзий низаца а, Гаргарча Малхбоален мехкийдаьтта нарера цо далийтаре хи лаьттан шара цу районера доал шоай бо доалладарахи.

Ногаьва саина из деррига а оlаши шийсдича, шешегlа отт хаттар: НАТО мехкашта хlана хет Дунен океана моллагlча моттиге а тlема база хьалъе шоай бокъо я аьнна. Советски Союзо шии оборона чlоагlъяра ду гlулакхаш «советски оагlонгахьара бола тlема кхерам ба» яхаш кхайка е деш?

Советски тlема кемаш Дунен океана тlа дувлар, нуьхагlа долча мехкаша къоабалъяь тlайийцачи кхерамоле цхьатарра хила езаш хилара принципа а ООН Уставага хьежжа пачхьалкхений шоай доазош лорадара бокъон а кlийлен тlа лелаеш хlама да. Хlаьта доккхача фордаш тlа санна проливаш тlа а кемаш лелара паргlатон принцип, цу даьнъе тlема кемаш лелара а — из СССР ВМФ командираши цlанкха а йиш йа йолийта дунен халкъашта юкъарча бокъоний норма.

— Дунен океана тlа арабаьлча советски фордахой доазол дехьарча мехкашкарча нахаца вlашагlбеттолу. Дувцал хьай, мишта тlаьаш цу тайпара вlашагlкхетараш?

— Бакъда вай кемаш каст-каста хул доазол дехьарча мехкашка хьошалгlа даьхе. Тlехьарча пхе шера официальни визитагlа 45 мехка порташка хиннад уж. Цул совгlа, шер-шера 600—700-зза хул ВМФ тайп-тайпара дола кемаш гlулакхашта дахе дукъ-дукъьала мехкий порташка.

Советски фордахой мишта лоархlаш ба уж хулача моттигашка хьахьокх кемай бортови журналаш тlа моттигашкарча бахархоша даьча йоазонаш. Цар тlа белгалдоах СССР ВМФ фордахой сакхетаи культуреи лакха йолаш, лелар эзделагlа, шоаш тlэийнача пачхьалкхений къамий обычейи традицей лакха сий деш хилар.

Цу тайпарча вlашагlкхетараша, шеко йоацаш, гlо ду халкъаш таргаоэрак царна юкъера дикача лоаллахой гlулакхаш чlоагlдарах.

Борис СКВОРЦОВ. (АПН).

Чlоагlа дог айдеша цаьнъабоагlа шоай цlейна шоахаа Цlечабайракха Балтийски флота моряки. «Социализма карагlдьинараш лорадеш фе ха тlа а латте, хаддаза тlема кийчо бlухой говзела боараш лаьх а еъхача декхарегlа шерра социалистически ахь йоаржалий цар. Балтийцаша тlагlертта шаьрьо шоай фордацара говзал, lоxадалара хlара минутах бизза пайда ац, деррига а декхараш дикеи тlехдикен нах хоадабергболаш мара кхоачаш ца де гlерт.

СУРТА ТlА: «Гангут» яхача lомабеча кема тlема-форда байрах айеча хана кийсбенна дlаатта моряках.

О. ПОРОХОВНИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Тlема-Форда Флота Ди — тlема кийчои, герзаи техникеи кареероаяре, фелии кийча хиларах тlехьа доккхий дика хlамаш карегlдувлаш бехгалдоаккх Цlечабайракха lаьржачфорда флота моряшка - бlухошна. Хьадда болча боарамагlа, дада морякаша тlема гlулакхаш lомаделя, дукхача экипажаша социалистически яхье коталоиаш а тlехдина бараш яхе сийдола цlерах а яхай.

СУРТА ТlА: Цlечабайракха lаьржачфорда флота кемаш форда юкъе долла кийчхуш да.

Н. ПАВЛЕНКО сурт. ТАСС фотохроника.

СИХА КlОАРГЛУ БУРУВ

Кlалхарча нрски тlоанашкара мехкдаьтта тахкара бурув а тохаш боаккхаш бархl скважина я Малгобекски бурув тохара балхий управление. Проектагlа уж скважинаш 6500—7000 метр кlоарга яха езаш я. Иштта кlоарга бурув тоха а, тукха тlоанашта кlал мехкдаьттан газ йоаллий ха а атта дац. Бурув тохара балхий управленерча буровой коллективашта юкъе дикагlчарех цаl лоархlаш я Магlалбика районе дика вовзаш волча мастера, коммуниста Хадаев Ахьмада Микаила кулгалдеча № 170 йолча буровой бригада коллектив. Хlана бурув деттача кхьача керда «БУ-200» яха установка яйза а цун чоалхаме оборудовани lомаяь а яьна къахьегаш я бурувдеттарий коллектив.

Дикз къахьийгар барт тайнача цу интернациональни коллективо дlабахача бетта. Планагlа тоха дезаш хиина бурув 110 метр мара йоацача цо техар 118 метр. Лаьттан чlоаш теххараша лаккха сухал йолаш чакхдаьхар бехктокхаме балхаш: колонна скважине lачухиитар, цунна опрессовка яр, скважинай устьеш яр, кхыдараш. Укхаза хьинаре къахьийгар бурувдеттарашта Темерханов Муъсас, Приходько Петра, Колосовский Александра кулгалдеча сменаша.

Буровой коллективо тlехкхоачашйир бурув тохара ах шера план а. Пачхьалкхен планагlа 1100 метр бурув тоха дезача цо бlаь метр дукхагlа техар бурув. Пятилетка диълагlча шера тlанийцача декхарегlа бригадерча бурувдеттараша тоха лаьрхlад укх шера 1800 метр бурув. Уж декхараш толамца кхоачашдара тьинари шин кхо ца беш къахьегаш ба уж.

Дlадахача бетташка даьха производствени хьокхамаш кхы тlа а тоалеш къахьегаш ба укх июль бетта лаьттан чlенаш техкараш. Бетта планагlа шин бlаь метр бурув тоха дезача июль кьалхарча итт дийнахьа цар техар бlаь метр бурув. Цудухьа дог гlоадаьнней бlубеннея къахьегаш ба бригада кулгалхои бурувдеттараши. Уж дог тийша ба июль бетта а планах совгlа итташ метраш бурув тохаргхиларах. Проектагlа укхаза тоха деза бурув 6500 метр йолча, хlаналехьа 3420 метр кlоаргага ихьаьчаб лаьттан чlенаш техкараш.

Къахьегта дика къа а хьегаш, шоай новкъосташта хьоьхам телаш болх беш ба укхаза бурувдеттарий тlоьчи Хадаев lийса, слесарь Тленкоплачев Анатолий, электрик Потихонин Александр, оператор-коллектор Потихонина Мария, кхыбараш.

Метра тlехьа метр бурув тохаш тукха тlоанашта кlалхарча чекхдаьттаги — тахан шоаш керттерча лаьхье лерхlачунга кхача гlерташ болх бу Магlалбинерча мекхдаьттахоша.

Б. БОКОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

АПН интервью

Афганистан тахан: бакъдари харцдари

1979 шера 30 июне «Нью-Йорк таймс»: Дукха ха йоацаш Кабуле хиннача наха еннача сведенеех. Афганистана правительство мехка волненеш хилар бахьан долаш, кхетаргахьа, афгански интеллигенцена юкъе чистка е йолленай. Массеих ди хьалха лийца чубехкарашта юкъе цlераш йоах Кабульски университета дика вовзаш волча шиь профессора — малхбузен-германски университетех цхьачие философски факультет яьнкхача Гулям Гауза Шоджарей Пакистане Пешаварски университет яьнкхача социолога Абдель Расул Аминех... Афгански гlулакхашта болча специалисташта хетачох, интеллигенцена юкъе чистка е аьнна указани еннача Тараке де лерхlар — гlулакхаш боарамагlа дола шийчуйна альтернатива хургйола аьрдехьара режим кхайкае тарлу социалисташ дlабахар».

Тlехьарча хана каст-каста араюл малхбузен кепайоазон тlа Афганистане интеллигенцена lаьдал тlакхуш хиларах йола материалаш. Цхьаза «чистка» юкъе бахача Хьаьддача наьха цlераш я йоах буржуазни журналисташа. Кердадарий кепайоазон Агентства корреспондента Андрей Правове, Кабульски университета ректорах Азиз Рахман Саидах кхиитта а кхийтта дийхад цо пресса цу тайпарча паяиленешта комментареш ялар.

Азиз Рахман Саиди: Дlадолалургда пай «Нью-Йорк таймс» заметка тlара. Цу тlа йоалаь факташ харц я. Цо яьвцо шаккхе а профессор тахан а тlехьа университете хьехаш ва. Абдель Расул Амин сона вайна вlалла дукха ха а яц. Из велаш вар буржуазни пропаганда оалех, цешьанна вар цу тайпара дола харц дараш яде дагадехача царна ше лага мишта вехав ца хоаш...

Хаттар: Хьона хетачох, фу де лаьрхlа я малхбузен пресса тlа араюла цу тайпара статьяш?

Азиз Рахман Саиди: Цар дагалаьцар цаl хиина lац. Цхьа-дале, буржуазни демократи гlерт Халкъа-демократически партена а цо чакхйоахача политикана а духьала йола интеллектуальни оппозици я Афганистане ала. Цо теттара йоккхий йий дlаоттаю тхона нийслу халонаш. Масал доалидергда аз. Дукха ха йоацаш Би-би-си яхача радиостанцо провокаце хьисапе кхайкадора, ДРА керте латтараш 75 процент болча бахача наха хьаллацаш, хlаьта эттара чlоагlагlа раьзабоацараш интеллигенташ а ба яхаш. Цу тайпара зэь дайна оалаш хезача, дукхьал шии кулг вlашагlа ца техачи кхы де хlамо лиеац. 15 шу гаргга ха ма йий афгански Халкъа-демократически парте программа а идеологи а яйза, хlана аьлча, цу деррига а шерашка городашка а юрташка а дукха балхаш даьд цо. Оаха хаттараш а деш зийнад общественноста дагара дар. Цо хьахьехад 98 процент болча бахача наха хlана тха йола правительство хьаллоацаш хилар.

Цхьакха хlама а дагахоаб Малхбузен массови информаце средстваша лакомагlа йоапача чистках йола фальшивкаш араяхаш. Уж гlерт газеташ дешараш, радиога ладугlараш тхона духьала баха а, кхыметтел Юкъерча Малхбоалерча гlулакхашта Малхбузе юкъе яха езаш хилара йола уйлаш цар керта чу йоссае а.

Хаттар: Хетий хьона уж мишта юкъе гlертаргба аьнна?

Азиз Рахман Саиди: Кхерам болаш ба. Империалистически пачхьалкхений къайлагlара службаш могlа дена а я тха гlулакхаш толхадара шоай хур деш. Дапи совбоах Пакистанай Афганистании юкъера кхохкам. Хlаьта цу кхохкамо, шеко яц, дуккьал хьабелл Малхбузенна тха гlулакхашта юкъе бахкара бола нехь. Цу тlа а американски кепайоазув-м лочкъадеш а дац Пентагоно Юкъерча Малхбоалерча операцешта лаьрхlа бола «къаьстта бlу» вlашагlболлара плонаш уттаеш хилар. «Суэца Малхбоалехьарча моттигашка» юхал лерхlаш я британски колонизаторий тlехье а. Хlаьта цуш lалашмате йоника опыт ма йий тайп-тайпарча къамехи дынехи дола низаш вlашка хеххара даьхе.

Хаттар: Іа хьоахайир тахан Афганистана правительствана хьалхашка увттар халонаш. Малагlа халонаш я уж?

Азиз Рахман Саиди: Оаха-м лечкъаяц тхоай халонаш. Апрельски революце низ болаш хlама техар феодализмана. Афганистан дегlаахари капиталистически новкъа якиха тlийртарашта. Амма хьалха доал деш хиина классаш кара лаха дага йолеш яц. Цар сихбу хилаьа lаьдала дукхьалара къовсам, цу гlуланка цхьаннха а средство бо хеташ а яц. Дукхьал Халкъа-демократически парте позицеш мельсергйолаш хlама хилча. Из кхеталеш да. Дукха хи йоацаш а тlехьа деррига оахача лаьттан нийсса ах шоай доалахьа хиина помещикаш яьха шалташ бе а йоахкаш дукхьала бьлар аграрни реформана. lалашмате чlогlа дукхьала баьлар прогрессивни хувцамашта хьалха йоккхий чиновникаши торговцаши тийнараш. Апрельски революце моастагlаша шоай герз даьд бахача наьха дукха доккхагlа дола лакъа лаьна а яде а па хоаш хиларахи бlаьнерсашка наха юкъе хьалхьеш латтача предрассудкехи. Цар йоах нералча lаьдала оьлла балац ньаьман психологех, ислама духьала да Тlехьабиса, политикак дика ха кхеташ бола афгански ахархой цкъаза цу тайпарча пропагандана хараболх.

Дукха ха йоацаш, масала, мехка эгтара хьалха бахача наьха перепись йир Афганистане. Цун лоархlам lалашмате бокха ба. Хов шоана, дунна мишта комментареш йора моастагlаша. Цар йоахар ахархошка, перепись ю паргара истий дlабаха, дьнах тешарий «lаьржа список» оттее, и. кх. дl.

Хьал долаш хиина нах керте латтача бандаша герзашца провокацеш ю. Цар мьыжигаш доагаду, моллаш боабу, цул тlехьагlа из деррига а «даьлах баьниарашта» дlатlадахийта гlерт, са мел бийнача кхайк цу зуламашта бехке дар хlанзара lаьдал да яхаш.

Афганистана интеллигенцех аьлча, царех дукхаха дукхагlа бараш Халкъа-демократически парти хьаллоацаш ба. Хlаьта из кхетадеш а да. Хlана аьлча дукхьал Апрельски революценай интеллигенцена творчествана lилман балха эша шерра торонаш, мукъабаьккхаб мохк юкъерча бlаьшеренех юхедисарий баргалех.

Тахан эттача хьалашка интеллигенце керттера декхар да бахача нака юкъе кхетама болх бар, халкъа йоазув lомадар. Берригача мехка ехкай школаш, цига хьехаш ба профессиональни педагогаш сеина, иштта студенташ а. Цо няьм а сонйоах реакционни нийй lаьдалцара эгlазло, хlана аьлча нах тlехьабига хилар цар lаьдала духьали лоаттабеча къовсама гlойле йолаш хlама ди. Цар школаш йохаю, хьехархой боабу. Амма цар фуннагlа леладой а, болх дlако болаш ба. Тlа-тlа дукхагlа нах чуувэ тха ликбезаша. Интеллигенце викалаша дlакхетабу ахархой нерда вахар дикагlа хиларах, уж кооперативаш вlашагlйоккхаре тlахьех.

Шеко яц, тха моастагlаша дика кхетаду. Афганистана интеллигенци шоашта lалашмате кхераме хилар. Из тешае йиш яц «бусалба нахан дьнах дlахаьдараштеи юкъерчо къовсамах» долча фаьлгех. Цу тlа а наха цо ю вlинии йоикха а я. Дукхьал цудухьа да буржуазни информаце средствашl империалистически разведко, къаьстта а интеллигенце Малхбузехьа дийшача лаьнъа, влияни е гlерташ шоашта могар деш хилар. Цунна могаю «боарамеча социализма», вахаро дикагlа тlаэцаргйола, «хlанзарча режимна аьрдехьара альтернатива хургйола» идеяш, кхьдараш.

Амма, аз аьнна бесса, интеллигенце дукха а дукхагlа дола дакъа Халкъа-демократически партена тlехьа да. Цо кхетаду, буржуазни пропаганде еррига «идеяш» Афганистан ше лаьнача наькъа тlара ийхара тlаерзаь хилар.

(АПН).

«Паргlатача дунен» сибат

ЛОРАЛЕ—ТЕЛЕВИЗОР

Хьалагlа кlезига статистика. Вlашагlйехийттача Штаташка хlана 730 гаргга коммерчески телевизионни компанеш ю. Царех дукхагlчар дийнахьа а бус а «дlайолаш «фирера». Цудухьа ценала везаш хlама дац, «юкъерча» американа юкъера лаьрхlачи чlоагlа 29 сахьт телевизионни экрана хьалхашка хиаш доахаш хилар. Цу тlа а хlара программа — вестерншаш [illegible] Мики Маус [illegible] программахь кхачаца — тайп-тайпара рекламаш [illegible] юкъагlа я йоал.

Ховш да, Америке долларш телачо, музыкана заказа деш хилар. Долларш техараш йоккхий промышленни фирмаш корпорацеш я. Цар тlахьехаш лоаттабу США телевизионни передачашта а. [illegible] къовсам лоаттабу США телевидение [illegible] тlа долларш бахьан [illegible]. Хlаьта цу къовсаме пайда оа цу корпорацешта [illegible] средства а я.

Чура «механика» укхаза кхетае вlалла а хала йоацаш я. Моллагlча телевизионни компанина оттара лоархlамена цу дар пайда ма могга совбаккхар да. [illegible] корпорацеш [illegible].

Шерашта 7,8 миллиард совгlа доллар ду американски корпорацеш телевидение коммерчески рекламах. Цу тайпарча рекламех [illegible] расходеш деш [illegible]. Из теркадеча [illegible] американски потребителяша. [illegible]

шу далаша долча бераша лаьрхlа йола реклама ехийтале аьнна. Цхьабакъда, телевизионни компанешна [illegible] решение тlаэцанзар.

Ер да дийнахьа трансляци [illegible] телевизионни мелодрамаш юкъаеннача косвенни реклама цхьаьаха масал... Флорида [illegible] штате университета социологаш дукха ха йоацаш [illegible] 14 «сапа опера» аьнна [illegible] 520 [illegible]. Телепентаклий героиняша моллагlча [illegible] Интта хила дезаш ба!

[illegible] «Интта ду США-ш тха дахар [illegible]».

Э. БАСКАКОВ, АПН соб. корр. Нью-Йорк.

Бехктокхам кхетабеш хилча

«Чечингсельстрой» трестан автотранспортни контора коллективо бригадашна шерра социалистически ахь йоаржа иттлагlча пятилеткан задаш В. И. Ленин вахь 110 шу дуьзна [illegible] кхоачашдина. Шоферашна, бригадин тlа гlерта къовсам лоаттабу автотранспорт балха арахьара коэффициент ма могга лакхдегlа хилийтара, машинаш [illegible] хилийтара, тlехьабусараш шоашта юкъе ва хилийтара тlехьа. Из болх [illegible] дика вlаштlехьбаккхарха [illegible] Хаджимурадов Желид Исракович [illegible] самосвальни автопоездий шоферий бригада. Коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаеча цу коллективо пачхьалкхан план тlайна социалистически декхараш кхоачашду. 1980 шера 21 апрелега [illegible] план кхоачашдергда [illegible] бригадерча водителаша. [illegible]

[illegible] 7 октябре [illegible] пятилетка [illegible] 1395 тонно-километр а [illegible] 1600 — 1700 тонно-километр ю. — Мишта вlаштlехьдоал Хаджимурадов Желила, цо кулгалдеча бригада иштта дика производствени хьокхамаш даха? — хетт оаха предприяте профсоюза местнечерча комитета председателе Акопов Сергей Тамрасовичага. [illegible]

[illegible]

Б. КОСТОЕВ.

САГИ IАЛАМИ

МАССАНЕ ЮКЪАРА А ХIАРАНЕ КЪАЬСТА А ДЕКХАР

Тха районд общественни организацеца Iалам лорабеча балхах дахьна доккха берхат гуш да. Уьш тIеххьарча шерашка дикка кIезигъенна чкъарий долхача ледаю браконьерство, кIезигагIа бIехду долхахиш, Iамашкара хий. Хий латта ыхьйола моттигаш. КулгалхоцIа уйла чIогагIагIа тIайохийт предприятией, организацей территорешна гахьнаш зиэаш дIадогIара.

Iалам лорадаря общества членийн мутIараш шерлуш да. Укх шера 1 январе 22.999 саг вар уж, 1977 шераца нийсбича 20-за совгIа дукхагIа хиниб уж.

Общества районни советто чIоаггIа уйла тIайохийт Iалам лорадарах йола КПСС Програмиа положенеш, партеи правительствани сопемаш, «РСФСР-е Iалам лорадарах» дола Закон бахача ваха юкъе дIадовзийтара. Общества юххьанцарча организаце болх, партковмо, комсомольскии профсоюзни организацешна массе овгIоралхьара новкъостал а деш, дика вIаштIехьбаьккхаб «Горячеисточненский» совхозе. Организацена доккха новкъостал ду совхоза директора Арбиев Санаки Алиевича. Iалам лорадара общества членашна цхьана совхоза кулгалхоцIа чIоаггIа уйла тIайохийт латтах, хин руакъах пайда дикагIа ицара. Ер бахьан долаш хьалха латтача бовхамашта юкъенхай совхоза юртбоахама продукташ яхарак пачхьалкхен планаш кхоачалшъяраи.

Шийн гIулакх хьинаре ледаду «Грозненский шурий» совхоза, керттера агроном Алиев Леча Мовладович керте латтача Iалам лорадара общества юххьанцарча организаце бюро. Цу организаце юкъе хIанзле а 500 саг ва. Общества юххьанцарча организаце болх дика вIаштIехьбаьккхаб опытно-производственни боахам а чубоагIаш йолча Нохч-ГIалгIай опытни станце. Цига бокха организаторски болх бу керттерча бухгалтера коммуниста Ковалева Елизавета Дмитриевнас.

Iалам лорадарах дола партеи правительстван сопемаши решенеши, «РСФСР-е Iалам лорадарах» дола Закон наха дикагIа дIадовзийтар духьа оаха пайда эц «Заветы Ильича» яхача районни газетахи моттигерча радиовещанехи. Ишта боккхагIа бараш а кагегIа бараш а тIахьех оаха ламтта, хиш, Iаморч, Iалам, хьунаш лорадаро. Газета оагIош тIа дукхаза а дийцад оакхарий, олхазараш, хи тура чкъарий браконьерех лораделтах.

Iалам лорадара общества президиума членашта юкъе дIадийкъад оаха декхараш. Района школашта тIачIоагIавъя халкъа образоване районни отдела заведующи Хамирзоев Сулейман Хамилович, общества районни совета председатела заместитель а из ва. БелгалданкхΑ деза. Сулейман Хамидовича шийна тIадилла паччахьалкхен лоархIаме гIулакх дика такхдаьккха дилар. Цо боккха организаторски болх бар бахьан долаш хIара школе хIана еллалц вьннa вIашагIъеллай общества юххьанцара организацеш, еррига педколлективаш юкъе а озаш. Района школашка вIашагIа а ехха болх бeш я Iалам лорадара дукха бола беш йола «Баьццара патруль» яха штабаш. Бераша ерий тIаьовлача баьшийн тI гуаду, дарбан баьцаши соки лохьабу, гаьнаш дIайогIачей цара Iунал деча дайъа лаац. Шоаш хьа а деш дIаукттаду искусственни бIенаш.

Общества дикагIа болча активисташта № 1 йолча Староатагински, № 1 йолча Побединскин, № 2 йолча Чаьчана-Ойларча юкъерча школай директорашта ин. Акаевна, Четвериковна, Исландигиреэвна, Солтамурадовна районо приказагIа баркал кхайкхадьд.

Бахача наха юкъе боккха пропагандистски болх бу Iалам лорадара закон дIадовзийтача Первомайски, Пролетарски, Кень-Юртовски, Провобережнески, Толстов-Юртовски, Виноградовски, Староскунженски, Чаьчан-аульски, Алхан-Калински, кхьча юрта Советаш. Цар на дьнна цIен доапосхи пенсионерехи юххьанцара организацеш вIашагIйоха.

Мукъа боацаш хьун оагашнара гаьнаш тедаш, долха а Iамашкара а хиш бIехдеш, даьтташ дIалуваш, кхыдола харцахьара хIамаш леладеш моттигаш хул тхьоцига. Iалам лорадарах долча законага хьежжа оаха бехкаш ду уж леладераьнта. Дукха ха йоацаш хабар ихаьчар тхьога Горячеводски бруув топара балхий управлене Толстой-Юртара хиш Iам мехкдаьтта продукташца бIехбаьб аьнна. Из зулам дарьраьнта материал отталай. райисполкома административни комиссе дуццаргдолаш да цар доц.

Халкъа депутатий районни Совета исполкомо Iалам лорадарах дола Закон кхоачаш ма даь ду хьежаргйоля комиссеш вIашагIйохаьн лаьрхIад колхозникех совхозашкех.

Шеко яц, Iалам лорадара общества районни Совето, боахамий кулгалхой, партийни, комсомольски, профсоюзни организацей новкъосталца, районера Iалам укхахцIена хилийтара, хьунаш, долха хиш, хишкара чкъарий, хьунашкара оакхарий, олхазараш лорадера де мел дезар дергхьдарах. Из де декхарейла ду тхо «РСФСР-е Iалам лорадарах» долча Законо.

Ю. БАЗГИЕВ,
Iалам лорадара обществна Грозненски районни совета бехктоькхаме секретарь.

БОКЪО ЙОАЦАШ ГЕРЗ МА КХОССА, ЧАРАХЬ

ХIара шера, август бутт юкъеихаьчача хана, вай республике чарахьала сезон хьелл.

ХьалхагIа бокъо лу оалхазарашта чарахьал да, хIаьта ноябрь бетта — кIаьда чо болча оакхарашта барт болча акхача хьайбашта. Бокъонца долча цIойга сиина, хьалхагIа киьч а бале, цу деношка хьежаш хул чарахьий.

Нохч-ГIалгIайченарче итт эзар чарахьал дукхагIа бараш Iалам дезаш, дас сиина бокъонца доал деш ба.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет чуйоагIача паччахьалкхен чарахьала инспекцешин шера цкъа правилаш уттаю Нохч-ГIалгIай АССР-е чарахьал леладара бокъонаш къоасташ. Керттера чулоацам акха хьайбаш лорадара болча цар къоастеду чарахьий бокъонаши декхараши. ХIаьта, хIара чарахь декхаряйла ва правилаша дIададехар дизза кхоачашда. Халахета а, тахан а болаш ба уж правилаш шоашта ца оттайча сиина хата нах. Шоай ма зулла дукхагIа ка тоаца дунен тIа Iалама руакъе сиддене иерадерзадеш латт. Лаьтта кIезига моттигаш йисай акха хьайбаш сатийна даха а лела а. Сого уйла ца еш лела деча гIулакхо акха хьайбаш кIезигдаьд, цхьадоле тайпаш цIенденна дунен тIера дIа а доахаш. Лора ца дой, дIададара кхерам тIаэтта дукха акха хьайбаш да тахан дунен тIа.

ХIара шера госохотинспекце болхлоше массехк бIаь саг лоац, чарахьал дара бокъонаш толхаьь. НормагIа оттадаьчул дукхагIа оакхарий доаду цар, чарахьала сезон хьоеллалехьа, бокъо йоацача моттигашка акхаза уж. Чарахьал дара бокъонаш телхаьраш бехктоькхаме эаеб.

Укх шера хьалхарча ах шера чарахьал дара бокъонаш воталаьь массехк масел доаладерга эз.

Укх шера 14 январе А. В. Базаров, Б. П. Мазур, Р. Ш. Абубакаров, Н. Н. Губанов цхьаккхо тайпа акха хьайба де йиш йоацача Советски районерча заказнике аьхка баха хиннаб. Шоашта мукъа бенна болчаш дукха хьайбаш а, акха кхераннел болчаш Iалам оака хIа пачхьалкха 220 сом а текхад.

Гражданина А. Р. Негумановна 1 апреле Шелковской районерче чарахьал леладеча «Будары» яхача базе султански котам йийнай. Вай мехка из наггахьа мара доаца оалхазар СССР ЦIеча Книжка тIа дIаяздаь да. Цунгара 50 сом гIод а теза даь эз тоххаш 51 сом а даьккхад.

1979 шера 8 апреле енотаполоскуна ши цIога бокъо а йоацаш йоккха гIерташ хиннав гражданин Ф. И. Шаболдаев. Енот-полоскун вай республике акклиматизаци а лаьрзIа 1963 шера енна, уж геттара кIезига хилар бахьан долаш чарахьал дизза дийнад церна. Гражданин Шаболдаев 200 сом текха оттаваь.

Браконьерий цIераш а церна дийтта гIодаш а дIахо дувца йиш яр. Бакъда, из мел дувцаргех а дийнача Iалама цар даь зе юхаметтаоттадургдац.

Вай массане а декхар да браконьерашца пхьа къоасем поатталбелга, уж юкатохига. Вай республике бола барригга наха оарцагIйоале беза шоашта бIаргагуш Iалама зулам ца дайта. Вай массане а цхьа барт а болаш, дийнача Iалама бокъо йоацаш тIакхуда наь юхетохе, дукхагIа хургда вай республике акха хьайбаш, вайна тIехьа тIайоагIарашта а гургьа Iалама хозанаш.

С. ПРИБЫТКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР чуйоагIача госохотинспекце хотоонед.

ЯРОСЛАВСКИ ОБЛАСТЬ. Иха болх бу чкъарий кайдахи тIарча тIаьхьокхама-земВерхневолжски бассейнадакагIа баргболча тайшарабаккхара пункте чкъарий управлене чкъарий лорада-дебадара. Дукхача Iамашка, биологически анализ еш ба ра районни инспекце чIоагIахница аьттув а боалаш болхехтнолог Л. П. Грачевам йоакхо ю хиш хIена хилий-бен а тIахьокхама-земби-Рыбински инспекце районни тара а дикача фух долаккхара пунктани искусственн-инспектор В. П. Смирнови. чкъарий дебадара а. Иис-ни чкъарий фу тосса поттипеке болхлоца ихтнологаш-гаши ца цхьаьм Iи, мал ларде бок-

СУРТА ТIА: Ухры кхача

С. МЕТЕЛИЦА сурт.
ТАСС фотохроника.

Тешаме доттагIий хилалаш

Iалам лорадара Еррисгроссийски общества Центральни советаца цхьаьна «ЦIе тетрадин» яхь оперецк кхайкхай «Пионер» яхача журнало. Цо бераш Iаьъх неггаьлe мара доаца хьайбаши гаьнаши меттел, массаза а вайна гонахье зулаьш дерше а лорадераш Iелашдарен.

«ЦIе тетрадинга» — из да вай хьуна гIерче оакхарий оалхазарий дукхал, цара даьзе замаш дIаяраду юкакха.

Сакъердаме зенаш тIадола из книжка леладеш хилча вIашIехьдаргда «Оалхазарий оагIув», «Зунгатий оагIув» хьойийлача «Пионер» яхача журналега царех хоам ба.

Керттерча доттагIаш — зуламе садоахка хIамаш йовзрел совнагIа, кхы тайпе а ба хьун доттагIий: зунгатий, бумбаргаш, дехьа отт, жужелица яхь бумбарг, пхьидаш, ныьраш. ХIаьта саг цкъаза уж хIамаш йола гIерташ хул. Дик ма делаш: зунгатий боарэ бозабоя эз ду оаш бакъдер аьнна, зунгатий цхьадоле тайпаш пайдана доацаш а да, церна юкъе да хьуна зулам доалараш а боккха пайда береш а.

Дехьа отт ма бовзаш мала ва вайх? Цхьан дийнахьа 50 совгIа тая юъ цо, кагий кIоацискаши зуламеча садоахкача хIамай фуаши хIаллакду. Тоьаш боккха пайда лу жужелицо — бус лелача бумбаргo — кIоацискаш, златогузкаш сиина йола гахьашта кхерама зуламдергаш йоа а еш.

Вай гIонний кIезига бац бумъе тIехи ярошта юкъе а Iалаьмате дукха хьуна зуламдергаш йоаю пхьидашa, шолкъаша.

Бурдолгаш ма доаделаш, Iалаьмате пайдана а лораен Iалашъен мегаргйоаш а хIамаш а уж. Бурдолгаша Iалаьмате дукха йоаю комараш, цу дакъе хорш узийтараш а, майсчи бумбаргаш, бийсанна лела кIормацаш, кхыйола бийсанна лела садоахка хIамаш.

Зуламе садоттае хIамаш йоаярга диллача млекопитающи кIамашта юкъе хьалхара моттиг дIалоац землеройкаша. Уж моакха оакхорнагаш дехчацта тара да. Цхьан землеройко хьунагIарча Iолийгача гIанашта кIалтара садоахк хIамаш хьа а лехаш, шера 3,5 килограмм гаргга йоаю уж.

Шоана, бераш, йовзаш йола зIийрч а ишта хьун доттагIех из поравяхи я. ХьунагIара зIийрч, къаьстта а шоай кIоригаш кхоабаш йола се ярна, ма кхетьалаш, тIеххха ше йола кIориг пергьа.

Бераш, оаха цIаьнха а тIаьхь шо «ЦIе тетрадилгаш» доладаро, вай хьамсарча кряя Iалам лорадарах шоашта хо мел денна хIамa цар тIа дIаяздара.

Ю. ЮСУПОВ.

ЛЬВОВСКИ АВТОБУСНИ ЗАВОДА КЕРДА МОДЕЛЬ

Мехка масса а шIинге дIаухайт Украина хьалхалаттача предприятеех лоархIача Львовски автобусни заводо шийн продукци. Пятилетка хьалхарча шера заводо арахийцар 12400 машина. Укх шера 14 эзар гаргга арахецаргья уж.

Львоверча автобусаш гIьара йолча экспериментально-конструкторски институте дукха ха йоацаш кийчъьяй «Карпаты» яха комфортабельность дикагIа а йолаш, кондиционер а оттаяь, бар, видеомагнитофон чуйолаш йола автомашина. Олимпиада-80 йолча хана баьхкача хьаьшашта гIулакх деш хургья уж.

СУРТА ТIА: «Карпаты» яхачарех йола автобус.

Б. КРИШТУЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА ХУРГДА

28-ча ИЮЛЕ

С. М. Кирова цIерагIа культурай салаIара парк. «Чечингстройтранс» объединение болхлой салаIара де. 10.00. Аттракционаш, массовокаш, ловзараш, викторинаш хургья. 14.00. «Нилешца иалькъа арадовла» яха радиоконцерт. «Сагах мел доаллар хоза хила деза» яха радиобеседа. 17.30. Музыкальни эстрада. Симфонически оркестра концерт. 18.00. Баьццара театр. «Ичкерия» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт. 18.00. Кинолектори. «Деэал, берашта кхетам балара дын» яха лекци. 19.30. Кинолектори. «Кердадараш, хиларш, бакъдараш» яха кинофестиваль. 19.30. Халхарий майда. Когирхой салаIара сайре.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 18.00. Парафиново улицагIа бахача наьха цIей. 19.00. Баьццара театр. Симфонически оркестра концерт. 19.00. Халхарий майда. «Медниг» яхача ВИА концерт.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 19.00. Кинолектори. «СССР — спидахь-боккха машиналькъа мохк» яха лекци. Художественни фильм хургда. 19.00. Халхарий майда. Когирхой салаIара сайре.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Фаьлгай дунен тIа» яха кинопикъ болга. 14.00. Спортивни ловзараш. 16.00. «Лаьттан тIарча вахар духьа» яха беседа. 18.00. «Вай кIира» яха радиожурнал.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

Х. ОРЦУЕВ—СПАРТАКИАДА ЧЕМПИОН

Самардийнахьа СССР къамий VII-ча аххьанарча Спартакиаде боккха толам баьккхаб вай мехкахочо дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастера Орцуев Хьасана. Шийн лоIамагIа кIалтохаргах латара 80 килограмм дозал долча атлеташта юкъе кхычарея толаштагIа а хиина цо яьккхар Спартакиада чемпиона цIи.

Финале нотвалалехьа цо эшабир цIи хеза атлеташ. Царна юкъе вар шоазза дунен чемпион вола, СССР спорта заслуженни мастер Прокопчук Анатолий.

Цу боккхача толамца дахьъала вуаш вай денал дола кIант — Орцуев Хьасан.

Дешархой къахьегаш ба

Шалински района Герменчук яхача юрта юккъе ягIа юкъерча школа здани. «Шалинский» яхача хьайбаш кхоабача совхоза кадраш кийчъю кхуврч ба из. Цу школера арабуьлача дешархоех дукхагIа бараш совхозе болх бе бус. Царех хул доаргааш, бежа Iуй, трактористаш, комбайнераш, кхыдола юртбоахама балхаш ду пар. Укх шера итт класс яьккхачар а аттестатаца цхьана гусенични трактор лелае бокъо йола кьахатош йийад.

ЧIоагIа ба дешархой производственни бригада доакъошхой совхозашара бувзам. ШолагIа шу да производственни дешара инструктора Шамилев Хизрий Гелане из бригада вIашагIъелла. Болх безаш, хьинар долаш саг ва Гелани. Из школерча партийни организаце секретарь хиэарах тарра, дукха терии тIаухийт цо дешархошта идейно - политически кхетам балара. Гелани тешаш ва идейно - кхетама болх къахьегамах къоастабе йиш йоацилах. Цудукха «оттара хеналгIа дола» бераш балхо юкьсоза гIерт из. Бригада вIашагIъелла дукха ха еце я, «халача» берашта кхетам луча хиина хувцамаш гуш да. Масала, нийсалагIча классера дешархо Дудаев Руслан хала оамал йолаш кIаьни вар. Цо Iие а дешацар, а кхычарга а дешийтацар. Партийни организаце секретара трактористий звено овзаьевой вир Русланах. Хьалха, цо шийн болх дIабоделбеча хана, догIан хьисапе хий деттача установка тIа хьожавир из. Русланага бIарг локхаш, цунна новкъостал деш вар механизатор Догиев Мувса. Мувсас массаза а 250—300 процент кхоачашйора шийн план. Балха тIа доахача толамашна а шийн дикача оамалашца а кхуш воагIача кIаьнка хьокхам тела йиш йолаш вар из.

Дукха ха яьлелехьа ховзаргвоаш хувцавелар Руслан. Ценхашта тоавелар, болхаца цун безам болга гуш дар лелладеча гIулакхех. Цуна хьежжа хувцадала дальар «хала» эпица кхыдола бераш а: Сербиев Лала, Дадаев Бакар.

КIезига бац укхаза шоай дахьца - ноанаца болх бу дешархой а. Иштта, совхозе свеклаш лелача звено болх беш йолча Исмаилова Зинас бIарг лоькаргболаш хьийнцар эпий ши йIиг — Тамарие Айшат. ПланагIа хIара гектара тIара чуэца езар 200 центнер мара йоацача, 250—300 центнер свеклаш чуйеш хьайоагIа из. ХIана свеклашта шоалагIа оасар деш ба нанеи цун йийгаши. Хьагучок, дика хьукъам лургболаш да цар иха.

«Шалинский» совхоза кхашка къахьегаш кIезига бац Хизрий Гелане кхебаь дешархой. Царех производстве хьалха а латташ, хьинаре къахьегаш ба трактористаш Мичураев Саламу, Висаев Iабдул-Хьамид. Иштта, дика болх беш ва Маалигов Алаш, совхоз юкъера школа чаккхъьякха баьнна Хамидов Шамхан, Далаев Iали, Дибаев Майрбек, кхыбараш.

Царех дукхагIа бараш хьатIадоагIача дешара шера институте баха безам болаш ба. Царна масал а гойташ, совхозе керттера агроном а волаш болх беш ва Германчукски юкъерча школе дешна аьнгIа Мутаев Ахьмад. Ленинградски юртбоахами институт яьккхачул тIехьатIа шоай совхозе юха а вена къахьегаш ва из.

Укх шера итт класс яьккхача дешархоех цхьабараш совхозе балхашка арабаьнаб. Иштта, совхозе къахьегаш ба шоашта къаьстта участкаш хьа а иийца шекаре свеклаш кхееш бола Учаров Имран, Цикмаев Денилбек, Бетишев Руслан, кхыбараш.

Т. КУВАТОВА,
хьехархо.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «СССР халкъий 7-ча аххьан Спартакиада дневник».
9.05 — «Гонза кхетиш».
9.35 — «Шоана, дай-ноаной!».
10.35 — Московсени паччахьалкхен хореграфический училища дIахоал хиера концерт.
10.45 — «Вахари хьехамаш».
11.15 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.
11.45 — «Музейшкеи выставочни залашкеи гIолла». «СахIен йийла къахьегаш». — Магнитогорска 50 шу дизара лоттадаь дола Еррисгросшкни художественни выставка.
12.10 — «Спортлото» тираж.
12.25 — «УнагIаIехо» почта программа.
13.10 — Берашта - фильм. «Аххи дейна». Художественни фильм.
14.30 — Керлахдараш.
14.50 — «СелаIад». Халкъа творчества телевизионни программай хховлагIа дунен халкъашта юкъера фестиваль. Румынски Социалистически Республика.
15.15 — «Шу дехлгаиал аlамагIкхетар» (телехьажарлой кхьтата кон дазар).
16.00 — «СССР халкъий 7-ча аххьан Спартакиаде».
17.00 — «Дийнача хIамий дунен тIа».
18.00 — «9-гIа студе». Передача дIахьо политически обозревателя В. Зорина.
19.00 — «СССР халкъий 7-ча аххьан Спартакиаде». Футбол. Ах финал.
21.00 — «Ха».
21.35 — «СССР-а халкъий 7-ча аххьан Спартакиаде».
22.30 — «Керри гIайттане кахьрах дола дувцар». Телевизионни музыкальни фильм - премьера. Музыка Паулса - (Рига). Ийстедахьча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Документальни фильмий программа.
9.45 — «Эрсий къамаьл».
10.15 — «Наьна школа».
10.45 — «Узбекски цирк». Фильм-концерт.
11.15 — «Къонахий адресаш».
12.20 — «Поднят».
12.50 — Моцарт. № 15 скрипка а фортепианона йола соната.
13.15 — «Шахматни школа».
13.45 — ДIахоах вокально-инструментальни ансамбло «Гая». Фильм-концерт.
14.00 — Алтайски Паччахьалкхена драма театра оттаь спектакль.
16.55 — «Пуччини». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 4-гIа сери.
18.00 — «СССР халкъий 7-ча аххьан Спартакиаде».
19.00 — «ШолттадийнахьараIамагIкхетар».
20.00 — Документальни фильм.
20.15 — «Бийса дахьала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Леонид Леонов». Кхоадарала оагIонаш.
21.40 — «Доше мийна». Телевизионни художественни фильм. 1-гIа 2-гIа фильм.

29 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «СССР халкъий 7-ча аххьан Спартакиада дневник».
9.00 — «СССР халкъа ашарах а халхараш а».
9.30 — «Гургал бетта сахьат».
10.00 — «Гуламаш ду Советски Союза».
11.00 — Дунен халкъашта юкъера берий шера. Телевизионни документальни фильм.
11.50 — Мультфильм.
12.00 — «Музыкальни киоск».
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Театральни спектакль». Лавренев «Разлом». М. Горьке цIерагIа Ленинградски Паччахьалкхен Доккхача драматически театра фильм-спектакль.
16.00 — «СССР халкъий 7-ча аххьан Спартакиаде».
17.00 — Тахан — СССР ТIема-Форда Флота Де да. Хьамаьл ду Советски Союза Турпала, СССР-а Оборона Министра заместитела, СССР-а ТIема-Форда флотагIа главнокомандующи, Советски Союза флота адмирала Горшковас.
17.15 — СССР-а ТIема-Форда Флота Дезаьу Денна оттадаь концерт.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Штраус. «Вальс». ДIахоах Центральни телевиденен Еррисгросскен радион йоаккхача симфонически оркестро.
19.55 — «Кинопанорама клуб».
19.55 — «Кхойтта гIанда». Миниатюрай телевизионни театр.
21.00 — «Ха».
21.35 — «СССР халкъий 7-ча аххьан Спартакиаде».
22.00 — СССР халкъа артиста Рихтера дIахоах Бетховена сонаташ. Ийстедахьча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — ТIема - Форда Флота Денна. «Царга хьежа океанаш». Телевизионни документальни фильм.
9.30 — ДIахоах СССР халкъа артистка Алешина.
10.00 — «Орленок», яхача телестуде вIашагIкхетар.
11.00 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
11.30 — «Саг и закон а».
12.00 — Передачей программа.
12.05 — «Дешархо» (гIалгIай меттала).
12.35 — Мультфильм.
12.45 — «Депутатий гIуллакхаш» (нохчий меттала).
12.55 — «Раиса Ахматова». Грозненски студи телевидени фильма-премьера.
13.25 — «Лаьттан безамца». Фотоочерк (нохчий меттала).
13.35 — Документальни фильм.
13.55 — «Шун кисанехь». Концерт (нохчий меттала).
14.00 — «СелаIад». Халкъа творчества телевизионни программай хховлагIа дунен халкъашта юкъера фестиваль. Румынски Социалистически Республика.
14.35 — «Советски кино 60 шу».
15.15 — «Шоана, пай — шайна».
15.45 — «Пуччини». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. (Итали). 5-гIа сери.
18.00 — «СССР-а халкъа 7-чи аххьан Спартакиаде». Передача — «Бийса дахьала хийла шун, бераш!».
21.00 — Советски композиторий произведенеш дола симфонически концерт.
21.40 — «Дозал лелара вIаьйдарашка». Художественни фильм (ЧССР).

РАДИО

28 ИЮЛЬ

6.40 — «Юртара эзар» (нохчий меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачий программа а хаоттамах бола хоамя (эрсий меттала).
8.20 — Передачий программа (гIалгIай меттала).
8.25 — «Хьоца, Даьхе, салтечун догI» (эрсий меттала).
10.20 — Сакъердаме тIаагIен тIа (эрсий меттала).
11.00 — Иалиг а кхахьегам а цхьаьна доагIа (эрсий меттала).
11.40 — Хьалхарча доагуве. Очерк (гIалгIай меттала).
12.30 — «Гаьнарча ашарий шерашкалацара передача (нохчий меттала).
14.30 — «Хьарса шайт». Гайсултанова дувцар (нохчий меттала).
16.00 — «Кавказа Iуйре» — радиожурнал (эрсий меттала).

29 ИЮЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачий программа (эрсий, нохчий а меттала).
8.25 — «Шоана дукхадеза иллеш» (эрсий меттала).
11.15 — «Заводской марка сийна», «Электроприбор» заводера передача (эрсий меттала).
13.30 — КIиранадийнахьара ашарий программа (эрсий меттала).
15.15 — Концерт (гIалгIай меттала).
16.00 — «Къоца тIехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Школьни глобус» радиовыпуск (эрсий меттала).
19.00 — «ЦIо сийгаш» (гIалгIай меттала).
19.00 — «Ашараша, аьттагIала делчарна» (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIолдеп Грозне хувцалуш морхаш а йолаш йоачаи а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр сиха мух а болаш фегара температура республике гIолла 24—29, Грозне 26—28 градус йовхал а йолаш ха хила мег.

Кховнен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоапаш бе-беча оагIонашнахьара секунде 3—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура буйсашка 13—18, деношка 24—29 градус йовхал а йолаш цха латта тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктоькхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05209. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4561.